

EKONOMIHÖGSKOLAN
Lunds universitet

Kandidatuppsats
juni 2005

Banker och Basel II

*Hur påverkar regleringen de svenska
bankerna?*

Handledare:
Gunnar Wahlström
Företagsekonomiska institutionen

Författare:
Andreas Johansson
Markus Nilsson

Sammanfattning

- Titel:** Banker och Basel II – Hur påverkar regleringen de svenska bankerna?
- Seminarie:** 31 maj 2005
- Ämne/kurs:** FEK 582 Kandidatuppsats, 10 poäng (15 ECTS)
- Författare:** Andreas Johansson och Markus Nilsson
- Handledare:** Gunnar Wahlström
- Företag:** Finansinspektionen, Färs & Frosta Sparbank AB, FöreningsSparbanken AB, Nordea, SEB, Svenska Bankföreningen
- Nyckelord:** Basel II, kapitaltäckning, bankreglering, riskmätning, redovisning
- Syfte:** Denna uppsats syftar till att skapa en bild över dels bankers attityder till de nya reglerna om kapitaltäckning, dels vilken påverkan de nya reglerna kommer att ha på banker.
- Metod:** Uppsatsen bygger på en induktiv metod med en kvalitativ undersökning. Empiri har huvudsakligen samlats in genom intervjuer med representanter från den svenska finansiella sektorn.

Slutsatser:

Cirka tio institut kommer att välja att tillämpa IRBA vid beräkning av kapitalkrav för kreditrisk. IRBA förväntas sänka det befintliga kapitalkravet. Banker som inte har möjlighet att tillämpa IRBA riskerar felaktiga prissättningar i förhållande till vilken risk de tar. Detta kan försämra deras konkurrenssituation

Flertalet av instituten kommer att tillämpa schablonmetoden för att beräkna kapitalkravet för operativ risk. Då instituten idag arbetar med operativ risk för internt bruk kommer detta inte att innebära någon större förändring. De banker som vill tillämpa AMA står dock inför utmaningen att få tillgång till erforderlig information genom bland annat internationella konsortier och datapooler.

Regelverket ställer krav på ett ökat engagemang från tillsynsmyndigheterna och tillsynen kommer att bli något mer frekvent och omfattande. Tillsynsmyndigheterna får möjlighet till mer nyanserade sanktioner. Även om det finns en risk att tillsynen blir väldigt teknisk och att tillsynen kommer att ta en del fokus från bankernas affärsverksamhet, så kommer det större engagemanget troligtvis att leda till en ökad förståelse för såväl risker som svårigheter inom banknäringen. Internationella skillnader i tillsyn kan få konkurrensmässiga konsekvenser.

De krav som regelverket ställer kommer att öka detaljrikedomen i bankernas informationsgivning. Den ökade informationsgivningen kan leda till att bankernas upplåningskostnader påverkas.

Abstract

- Title:** Banks and Basel II – How does the regulation affect the Swedish Banks?
- Seminar:** 31st of May 2005
- Course:** FEK 582 Bachelor thesis in Business Administration, 10 credits (15 ECTS)
- Authors:** Andreas Johansson and Markus Nilsson
- Advisor:** Gunnar Wahlström
- Key words:** Basel II, Capital Adequacy, Bank Regulation, Risk Measurement, Accounting
- Purpose:** The purpose of this thesis is to create an image over banks attitudes over the new capital adequacy rules and how these rules will affect banks actions.
- Methodology:** This thesis rests on an inductive method with a qualitative study. The conclusions are drawn from interviews with respondents from the Swedish financial sector.

Conclusions:

Approximately ten Swedish banks will use IRBA when determining the capital requirement for credit risk. Banks not using IRBA risk to set their prices on credits at the wrong level in relation to their actual risk. Due to this their ability to compete will diminish.

Most banks will use the standardised method when determining the capital requirement for operational risk. While the banks take notice of operational risk today, this will not cause any dramatic change. Banks that are determined to use AMA will challenge to get access to necessary information through international consortiums.

The regulation will force the supervisors to a more frequent and deeper engagement in their supervision and the supervisors will be able to use more differentiated sanctions. In spite of the risk that the supervision will become too technical and that the supervision will take some energy from the banks' ordinary business, the deeper supervision will probably lead to an increasing understanding among supervisors for risks and difficulties in banking. Differences in supervision between national supervisors can cause harmful competition.

The regulation will extend the information of details in banks public information. This extended information can affect banks costs for having money lent to them.

FÖRKORTNINGAR	7
1 PROBLEMDISKUSSION	8
1.1 Varför finns regler om kapitaltäckning?	8
1.2 Internationellt samarbete	8
1.3 Positionering	9
1.4 Syfte	10
2 LITTERATURGENOMGÅNG	11
2.1 Inledning	11
2.2 Kommande kapitaltäckningsregler ger ökad risk	11
2.3 Internationella kapitaltäckningsregler och finansiella kriser	11
2.4 Kapitalbas och risk	12
2.5 Basel II	12
2.6 Konstruerandet av fakta	14
2.7 Avslutande kommentarer	15
3 METOD	17
3.1 Inledning	17
3.2 Övergripande angreppssätt	17
3.3 Induktiv ansats	17
3.4 En kvalitativ studie	17
3.5 Empiriskt angreppssätt	18
3.5.1 Fallstudie	18
3.5.2 Val av undersökningsenheter	18
3.6 Datainsamling	19
3.6.1 Primärdata	19
3.6.1.1 Intervjuer	19
3.6.2 Sekundärdata	20
3.6.2.1 Dokumentundersökningar	20
3.7 Analys av data	21
3.8 Källkritik	21
3.9 Sammanfattning	21

4	RESULTATREDOVISNING	23
4.1	Inledning	23
4.2	Kapitlets struktur	23
4.3	Kreditrisk	23
4.3.1	Allmänt	23
4.3.2	Schablonmetoden	24
4.3.3	IRBA	24
4.3.4	Kreditrisk och banker	25
4.3.4.1	Bankernas val av kreditriskmetod	25
4.3.4.2	Konsekvenser av valet av kreditriskmetod	26
4.4	Operativ risk	27
4.4.1	Allmänt	27
4.4.2	Basmetoden	28
4.4.3	Schablonmetoden	28
4.4.4	Internmätningmetoden (AMA)	28
4.4.5	Operativ risk och banker	29
4.4.5.1	Bankernas mätning av operativ risk	29
4.4.5.2	Operativ risks självständighet under pelare 1	30
4.4.5.3	Svårigheter med operativ risk	30
4.5	Tillsyn	31
4.5.1	Allmänt	31
4.5.2	FI:s roll i det nya regelverket	31
4.5.3	Internationella skillnader mellan tillsynen av tillsynsmyndigheterna inom Basel II-områden	32
4.5.4	Tillsynsmyndigheten och banker	32
4.5.4.1	Finansinspektionens kommande arbete	32
4.5.4.2	Utökat kapitalkrav under pelare 2	34
4.5.4.3	Skillnader i tillsyn mellan länder	34
4.6	Extern informationsgivning	36
4.6.1	Allmänt	36
4.6.2	Informationens innehåll	36
4.6.3	Formerna för informationsgivningen	36
4.6.4	Extern informationsgivning och banker	37
4.7	Bankers övergripande syn på Basel II	38
4.7.1	Brister i Basel II	38
4.7.2	Syn på framtidens kapitaltäckningsreglering	39
4.7.3	Hämmar regelverket konkurrensen?	39
4.7.4	Övrigt	39
4.8	Sammanfattning	40
5	SLUTDISKUSSION	42
5.1	Inledning	42
5.2	Forskningsfrågan besvaras	42
5.3	Studiens teoretiska bidrag	43
5.4	Reflexioner över studiens slutsatser	45
5.5	Förslag till vidare forskning	45

REFERENSFÖRTECKNING	46
Skriftliga källor	46
Muntliga källor	47
Elektroniska källor	47
BILAGA 1 - FRÅGEFORMULÄR	49

Förkortningar

AMA	Advanced Measurements Approaches
Bankföreningen	Svenska Bankföreningen
CEBS	Committee of European Banking Supervisors
F&F	Färs & Frosta Sparbank AB
FSB	FöreningsSparbanken AB
IRBA	Internal Ratings-Based Approach
SEB	Skandinaviska Enskilda Banken AB

1 Problemdiskussion

1.1 Varför finns regler om kapitaltäckning?

I den moderna handeln spelar det finansiella systemet en stor roll för att uppnå en hög grad av effektivitet på marknaden. Som bankernas huvuduppgift brukar normalt anges att omfördela ekonomiska resurser mellan de som i en viss period har likviditetsöverskott till de som under samma period har behov av ökade kapitalresurser.¹

För att uppnå en viss säkerhet på marknaden är det av stor vikt att bankerna kan fullfölja sina åtaganden. Liksom bankerna har ett intresse i att bedöma kreditrisken hos sina kunder har presumtiva kunder ett intresse i att bedöma i vilken mån bankerna kommer att kunna leverera vad de lovar. Ett sätt att kontrollera detta är att man genom lagstiftning uppställer vissa krav på soliditeten i bankerna. Banker har normalt hög skuldsättningsgrad, vilket medger relativt litet utrymme för förluster. För att banken skall kunna motstå förluster måste den därför ha ett visst buffertkapital.² Även en banks likviditetsrisk har ett nära samband med storleken på dess buffertkapital. Anledningen till detta är att bankernas likviditetsrisk normalt har att göra med dess möjlighet att refinansiera sig på interbankmarknaden eller hos Riksbanken, vilket i sin tur har att göra med förmågan att kunna ställa säkerhet för dessa lån.³

Viktigast av de regler som har till syfte att säkerställa ett visst buffertkapital är reglerna om kapitaltäckning. Kapitaltäckningsreglerna innebär att bankerna måste komma över en kapitaltäckningsgrad på 8 %. Kapitaltäckningsgraden är kvoten av bankens kapitalbas och ett riskvägt belopp.⁴ Kapitaltäckningsgraden ger alltså ett krav på ett minimikapital som en bank skall hålla i förhållande till kredit- marknads- och snart även operativa risker.⁵

Med tanke på hur viktigt det finansiella systemet är för samhället i övrigt i en marknadsekonomi har staten en förhållandevis stor roll genom tillsynen av finansmarknaden. De två viktigaste myndigheterna i denna kontroll är Finansinspektionen och Riksbanken. Riksbankens övervakning riktar sig mot systemet som sådant och tar sikte på stabilitet på finansmarknaden medan Finansinspektionens tillsyn tar sikte på stabiliteten i de enskilda instituten. Finansinspektionen ska därmed bland annat se till att aktörerna följer de lagar och författningar som reglerar finanssektorn.⁶

1.2 Internationellt samarbete

I slutet av 60-talet och början av 70-talet led många banker i ett flertal länder stora förluster på grund av handel med valuta och ett i övrigt mer internationellt engagemang.⁷ Med anledning av detta påbörjades ett samarbete mellan olika länders tillsynsmyndigheter och centralbanker, den s.k. Baselkommittén. Kommittén bestod av representanter från centralbankerna och tillsynsmyndigheterna i Belgien, Frankrike, Italien, Japan, Kanada, Luxemburg, Spanien, Schweiz, Storbritannien, Sverige, Tyskland och USA. Under slutet av 70-talet och början av 80-talet ökade bankernas internationella utlåning snabbare än den inhemska vilket i stor

---

¹ Lundgren 2000, sid. 13.

² SOU 1998:160, sid. 355 ff.

³ Ibid. sid. 363.

⁴ Kapitaltäckningsgrad = Kapitalbas / Riskvägt belopp

⁵ af Jochnick 2004.

⁶ SOU 1998:160, sid. 126 f.

⁷ Prop. 1989/90:43 sid. 57.

utsträckning berodde på utlåning till andra stater och till andra länders banker. Dessa utlåningar var i många länder förenade med låga kapitalkrav, vilket fick följden att bankernas soliditet minskade. Denna utveckling gav anledning till oro och medförde att Baselkommittén började kartlägga graden av soliditet hos olika länders banker och hur denna förändrades över tiden. Svårigheterna att göra en rättvisande jämförelse var dock stora, då reglerna för kapitaltäckning skiljde sig åt mellan länderna.⁸

Efter att USA och Storbritannien enades om enhetliga kapitaltäckningsregler år 1986 beslöt Baselkommittén att försöka skapa enighet om sådana regler som kunde tillämpas av samtliga medlemmar i kommittén.⁹ Överenskommelse nåddes 1988 och reglerna innebar gemensamma principer för beräkning av kapitaltäckning. Dessa regler har därefter förts in i EG-direktiv och i svensk lagstiftning.¹⁰ Reglerna hade två mål: att främja säkerhet och sundhet i banksystemet och att skapa likartade konkurrensförhållanden mellan internationellt aktiva banker.¹¹ För att nå upp till dessa två mål kom man överens om ett antal schablonartade minimikrav på hur mycket eget kapital bankerna måste ha som skydd mot risker i verksamheten.¹² De finansiella kriserna i början av 90-talet har dock visat att dagens schablonartade regler inte räcker till, då de ger ett för sent utslag vid en förhöjd risk, vilket gör att det dröjer för länge innan aktiva åtgärder sätts in.¹³

På grund av att de nuvarande reglerna brister i flexibilitet vid förändringar av risker påbörjades ett arbete av Baselkommittén 1998 för att ta fram nya kapitaltäckningsregler.¹⁴ Det första konkreta förslaget offentliggjordes 2001 och reglerna kommer att vara färdiga för implementering under 2007.¹⁵ Baselkommitténs nya regelverk går under namnet Basel II.¹⁶ Detta regelverk ligger till grund för kommande regleringar om kapitaltäckning i EG-direktiv. EG-direktivet kommer troligen att antas under hösten 2005 och kommer därefter att införlivas i svensk lagstiftning och bli formellt bindande för de svenska bankerna.¹⁷

1.3 Positionering

De nya kapitaltäckningsreglerna medför en ökad komplexitet än tidigare. Ett helt nytt riskbegrepp, operativ risk, införs i regelverket och en valfrihet och större riskkänslighet införs i kreditriskbedömningen. Vidare ökar tillsynen av bankerna genom tillsynsmyndigheten och genomlysningen av bankernas riskbedömning och kapitaltäckningsberäkning ökar genom ökad informationsgivning i externredovisningen. Kommande effekter av de nya kapitaltäckningsreglerna har varit föremål för diskussion i litteraturen¹⁸. Vissa kvalitativa studier har gjorts beträffande införandet av det nya regelverket men dessas syften har varit begränsade. Wahlström¹⁹ har studerat uppfattningen av operativ risk och dess konsekvenser

---

⁸ Prop. 1989/90:43 sid. 58.

⁹ Funered 1994, sid. 81.

¹⁰ Finansinspektionen 2001:1, sid. 2.

¹¹ Finansinspektionen 2002:8, sid. 5.

¹² Funered 1994, sid. 82.

¹³ Finansinspektionen, 2001:1, sid. 2.

¹⁴ Ibid.

¹⁵ Basel II p. 2.

¹⁶ Basel Committee on Banking Supervision, *Basel II: International Convergence of Capital Measurement and Capital Standards: a Revised Framework*

¹⁷ Elsnitz, Charlotte, Finansinspektionen, Intervju den 10 maj 2005.

¹⁸ Benink, 2002, Danielsson et al., 2001, Wahlström 2005.

¹⁹ Wahlström 2005.

och Lay, Nordström och Sandberg²⁰ har anlagt ett mer finansiellt perspektiv och studerat reglernas effekt på kreditgivningen.

Det saknas dock en bredare kvalitativ undersökning om hur de svenska bankerna kommer att påverkas av det kommande regelverket. Även om man utifrån endast reglerna kan skapa sig vissa förväntningar om kommande effekter så är det bankernas framtida faktiska handlande som medför de verkliga effekterna av förslaget. Av denna anledning finner vi det högst intressant och relevant att studera hur bankerna ser på de nya kapitaltäckningsreglerna och hur de faktiskt kommer att handla utifrån de nya reglerna. Detta leder oss fram till uppsatsens forskningsfråga: *Hur kommer banker att påverkas av de nya reglerna om kapitaltäckning?*

1.4 Syfte

Denna uppsats syftar till att skapa en bild över dels bankers attityder till de nya reglerna om kapitaltäckning, dels vilken påverkan de nya reglerna kommer att ha på banker.

---

²⁰ Lay et al, 2002.

2 Litteraturgenomgång

2.1 Inledning

Innevarande kapitel behandlar ett antal olika vetenskapliga artiklar med olika fokus men med kapitaltäckningsregler som gemensam nämnare. Syftet med denna litteraturgenomgång är att ge läsaren en ökad förståelse för problematiken kring kapitaltäckningsregler utifrån såväl ett stort som ett litet perspektiv.

2.2 Kommande kapitaltäckningsregler ger ökad risk²¹

En fråga som har diskuterats i litteraturen är huruvida ett framtida införande eller skärpning av kapitaltäckningsregler kan öka bankers risktagande idag. Ett införande eller en skärpning av kapitaltäckningsregler har två effekter. För det första sänks en banks förväntade vinster genom att kapitaltäckningsregler påverkar risktagandets marginalkostnad. Ju hårdare reglering desto lägre vinster vid framgångsrika investeringar och lägre förluster vid misslyckade investeringar. Då risktagandets marginalkostnad utgörs av vinsterna multiplicerade med den minskade sannolikheten för investeringens framgång, tenderar en hårdare reglering att medföra ökat risktagande till följd av den lägre marginalkostnaden som minskade vinster orsakar. Sänkta vinster medför således att en bank har mindre att förlora. För det andra påverkar regelförändringar marginalintäkten av risk. Orsaken är att reglerna medför att ju större risker som tas desto mindre uppgår den summan till som banken tillåts att använda för investeringar. En lyckad riskfylld enskild investering kan ge högre avkastning men då en lägre summa kan investeras än om risktagandet varit lägre blir risktagandets marginalintäkt totalt sett inte större. Om kapitaltäckningsregler inte finns utan väntas först i framtiden medför de kommande kapitaltäckningsreglerna att risktagandets marginalintäkt ökar idag, vilket leder till total riskökning. Orsaken till detta är att framtida eget kapital är mer värdefullt för en bank vid förekomst av en kapitaltäckningsreglering. Starka incitament finns därför för banker, som under en framtida period kommer att ha men ännu inte har kapitaltäckningskrav, att öka sitt framtida egna kapital. Detta kan i många fall vara svårt och den enda möjligheten att åstadkomma detta kan vara att öka risktaganden i nuläget. Ovanstående resonemang leder till slutsatsen att ett framtida införande eller skärpning av kapitaltäckningsregler kan öka bankers risktagande idag.

2.3 Internationella kapitaltäckningsregler och finansiella kriser²²

En ytterligare fråga som har behandlats i litteraturen är vad internationell bankreglering får för konsekvenser för den nationella bankmarknaden. Det kapital som Baselkommitténs regler förespråkade i slutet av 1980-talet har, bland annat av Norio Sawabe, beskrivits som symboliskt, då reglerna lämnade utrymme för tolkning. När Baselkommittén nådde en överenskommelse 1987 om införandet av enhetliga kapitaltäckningsregler var de japanska företrädarna eniga om att uppskrivningsfonder skulle anses ingå i kapitalet. Deras argumentation byggde på att det fanns en tradition i Japan att räkna med uppskrivningsfonder i kapitalbasen. Innebörden av att uppskrivningsfonder ingick i kapitalbasen var att kapitalkravet varierade betydligt med exempelvis marknadspriset på fastigheter. Sawabes analys visar att en global standardisering av bankreglering, där man skapar en press på de nationella lagstiftarna att rätta sig efter globala standards, gör att det finns risk att

---

²¹ Blum 1999.

²² Sawabe 2002.

tillsynsmyndigheterna blir föremål för kreativ eftergivenhet. Det vill säga att bankerna blir mer kreativa i tolkningen av reglerna för att på detta sätt stärka sin egen position och att dessa tolkningar godtas av tillsynsmyndigheterna. I Japans fall bidrog detta, genom acceptansen av uppskrivningsfonder i kapitalbasen, till att reglerna verkade mot sitt eget syfte och var en av orsakerna till att den finansiella krisen blev så djup som den blev i Japan.

2.4 Kapitalbas och risk

Det har konstaterats att många banker har en kapitalbuffert, vilken definieras som den mängd kapital som överskrider kapitalkravet till följd av kapitaltäckningsreglerna. I litteraturen har därför frågan om vad som bestämmer hur stor kapitalbufferten skall vara uppkommit. Varken för sparbanker eller för kommersiella banker har ett samband mellan ökat risktagande och ökad kapitalbuffert kunnat påvisas. Basel II kommer dock skapa ett sådant samband genom dess mer individuella kreditriskmätning. Vidare har det framkommit att större banker har en mindre kapitalbuffert än små banker. Samband mellan tillväxt och minskat buffertkapital har även identifierats, vilket indikerar att buffertkapitalet används för att utnyttja oväntade investeringsmöjligheter. Vidare ökar buffertkapitalets storlek med ökad övervakning från tillsynsmyndigheter och andra intressenter då banken närmar sig kapitaltäckningskravet. Man har även funnit stöd för att sparbankers buffertkapital används i konkurrenssyfte som en signal till marknaden.²³

Vidare har frågan hur bankers kapitalbas och riskbenägenhet förändras när de närmar sig miniminivån av kapitaltäckningsgraden varit föremål för diskussion. En studie av schweiziska banker, vilka riskerade svåra sanktioner vid en kapitaltäckningsgrad som understeg miniminivån, visar på att de tenderade att öka sin kapitalbas för att öka kapitaltäckningsgraden när de närmade sig miniminivån av kapitaltäckning. Dock förändrade de inte sitt risktagande. Detta indikerar att det är betydligt billigare att öka kapitalbasen än att minska sitt risktagande och därmed det riskvägda beloppet.²⁴

2.5 Basel II

Möjliga effekter av Basel II har diskuterats och en del problem har identifierats. En positiv effekt som framhållits är att bankerna stimuleras till att förbättra sina interna system för att bedöma risker. En fara med detta är dock att det finns en risk att bankerna, medvetet eller omedvetet, skapar ett internt system som systematiskt undervärderar riskerna och därmed även sänker kapitalkravet. En systematisk undervärdering kan komma att bli svår för tillsynsmyndigheten att bevisa då bankerna kommer att anställa de mest kompetenta medarbetarna. Vidare brister regleringen genom att den inte tar hänsyn till eventuella portföljeffekter utan endast tar hänsyn till den individuella kreditrisken.²⁵

Den interna kreditriskmätningssmetoden i Basel II har varit utsatt för ytterligare kritik då de kommande metoderna kommer att domineras av Value-at-Risk (VaR). VaR är ett mått på risken i en portfölj av finansiella instrument och är definierat som den förlust som kommer att överskridas med en given sannolikhet över den tidsperiod under vilken den aktuella portföljen hålls.²⁶ VaR-modeller anses inte betrakta risk som endogen, vilket dock är av stor vikt i

---

²³ Lindquist 2004.

²⁴ Rime 2001.

²⁵ Benink 2002.

²⁶ El Jhahel et al 1998.

kristider om marknadsaktörer börjar handla homogent. Kapitalkrävningarna inklusive VaR gör bankerna mer homogena då riskbenägenheten begränsas. Marknadsinstabilitet beror i stort av marknadsaktörernas beteende. Risk måste av denna anledning betraktas som endogen. Om priser faller och bankers fordringar medför större risk måste banker till följd av kapitalkrävningarna göra sig av med fordringarna. Till följd av att reglerna skapar en homogenitet bland bankernas riskbenägenhet genom VaR kommer banker inte att kunna sälja fordringarna till någon annan bank och marknaden för dessa tillgångar kommer att kollapsa. Om inte VaR hade tillämpats hade olika banker kunnat ha olika riskbenägenhet och således hade fordringen kunnat säljas och marknadskollapsen uteblivit. Det har framförts att andra och bättre riskmodeller än VaR finns att tillgå.²⁷

Synpunkter på att bankers interna riskbedömningar av dess tillgångar kommer att variera med affärscykler har framförts. Detta medför att kapitalkravet kommer att variera med affärscykeln. När cykeln är på topp är kapitalkravet lägst vilket medför ökad utlåning eller minskat eget kapital trots att det är vid denna tidpunkt som faran för en systematisk kris är som störst. På motsvarande sätt är kapitalkravet som störst då cykeln är som lägst. Detta minskar utlåningen eller ökar det egna kapitalet trots att det vid denna tidpunkt krävs ett ökat utlånande för att stabilisera makroekonomin.²⁸

Vidare har kreditriskmätning genom olika instituts kreditrating kritiserats. Långt ifrån alla företag har sådan rating, vilket kan antas bidra till en försämrad riskbedömning. Man ser även ett problem i att ratinginstituterna är oreglerade och att man inte kan observera kvalitén i deras riskbedömningar, vilket kan medföra inkonsistent rating av olika ratinginstitut och att bedömningen skiljer sig över tiden.²⁹

Vad gäller införandet av operativ risk som en självständig risk vid beräkning av kapitalkrävningsgraden har det framförts att detta införande inte har grundat sig på något hållbart argument. Vidare anses beräkning av operativ risk inte kunna ske utifrån de tekniker och databaser som finns tillhands idag.³⁰ Dock har en svensk studie visat att bankchefer stödjer införandet av operativ risk som princip. En mängd positiva och negativa effekter identifierades. Operativ risk ses som en möjlighet att blottlägga tidigare dolda värden som exempelvis den kompetens som finns inom ett företag. Att mäta interna fel i ett företag anses ge chefer bättre grund för beslutsfattande. Kravet på att mäta operativ risk anses vidare ge en avkastning som är riskjusterad på ett mer korrekt sätt. Införandet av operativ risk betraktades blottlägga risk på ett mer adekvat sätt. Genom att lyfta in operativa risker, som exempelvis bedrägeri, i kapitalkrävningsgraden är uppfattningen att bankerna är bättre utrustade mot finansiella kriser, vilka tidigare utlösts av bland annat bedrägeri. Negativt är dock att det upplevdes svårt att komma fram till en tillfredsställande definition och förståelse av vad operativ risk egentligen är, vilket är en förutsättning för att kunna utföra en mätning. Man beförde även en intern resistans inom företaget mot mätning av operativ risk, då olika avdelningar kommer att mätas på olika sätt. Vidare framkom ett problem i samband med implementeringen som bestod av att medarbetare kan komma att försöka dölja utsatthet för operativ risk, som kan skada dem individuellt eller deras avdelning.³¹

---

²⁷ Danielsson et al 2001.

²⁸ Ibid.

²⁹ Ibid.

³⁰ Ibid.

³¹ Wahlström 2005.

Trots hård kritik accepteras operativ risk av bankcheferna. En förklaring till stödet kan vara att det är resultatet av en process där gemensamma överenskommelser och sunt förnuft produceras socialt. Baselkommittén anses vara väldigt övertygande i sin kommunikation som i sig är väldigt teknisk och i avsaknad av argumentation. Detta invagar läsaren i en falsk trygghet om att de nya kapitaltäckningsreglerna är värdefulla, lämpliga och att de representerar en kunskap som kan förhindra framtida finansiella kriser. En annan förklaring kan vara att olika centralbanker och tillsynsmyndigheter öppet förklarar sitt stöd vilket ger legitimitet. Vidare är reglerna som utfärdas av Finansinspektionen att betrakta som lag vilket medför att banktjänstemännen är ivriga att godta de nya reglerna. En sista förklaring kan vara att de statistiska metoder som de nya kapitaltäckningsreglerna använder för att mäta risk, är djupt rotade i samhället och är klart framträdande i en övertygelse om att risk är möjligt och lämpligt att mäta.³²

Diskussion om att den mer aktiva tillsynen från de nationella tillsynsmyndigheterna kommer att medföra ett ökat samarbete mellan tillsynsmyndigheterna och framförallt de större bankerna för att bygga upp system för intern riskbedömning har även förts. En risk att detta samarbete kan komma att ge konkurrensfördelar för de större bankerna och därmed verka konkurrensbegränsande har påtalats. Även den externa informationsgivningen har kritiserats, då den inte anses vara tillräcklig för att upprätthålla marknadsdisciplin. Informationsgivning leder endast till ökad marknadsdisciplin om det finns mottagare som kan värdera informationen och se till att negativ information kan få konsekvenser för informationslämnaren. De informationskrav som regelverket ställer har dock inte ansetts uppfylla detta.³³

2.6 Konstruerandet av fakta

Vid författandet av ett så pass strikt och komplext regelverk som Basel II är, har formuleringen av såväl reglerna som de många stödjande dokumenten från Baselkommittén, EU och andra auktoriteter stor betydelse. Det är av stor vikt att texten skrivs så att den uppfattas som positiv och övertygande i syfte att regleringen faktiskt skall efterlevas.³⁴ Det har framförts i litteraturen att skrivandet av en text inte handlar så mycket om att överföra information som att skapa ordning.³⁵ Dock är det inte texten i sig, utan hur texten tolkas av mottagarna, som är av största vikt. I studier har man delat in uttalanden i olika kategorier beroende på hur spekulativt uttalandet är, och ju mer faktalikt ett uttalande är desto större vikt får uttalandet. När faktalika uttalanden presenteras har det framhållits att vetenskapliga fakta konstrueras socialt, vilket innebär att konstruerandet av fakta är beroende av hur och under vilka omständigheter informationen presenteras.³⁶

En ytterligare omständighet som påverkar mottagarens attityd till den information som presenteras är om information presenteras i text eller med siffror. Att åsätta information numeriska värden kan ses som positivt i den bemärkelsen att man på detta sätt lyckas övervinna vissa språkliga och kulturella barriärer. Dock är en negativ konsekvens av numerisk data att den av mottagaren ofta ses som objektiv och neutral, vilket på intet sätt behöver vara fallet.³⁷

---

³² Wahlström 2005.

³³ Benink 2002.

³⁴ Wahlstrom, 2005.

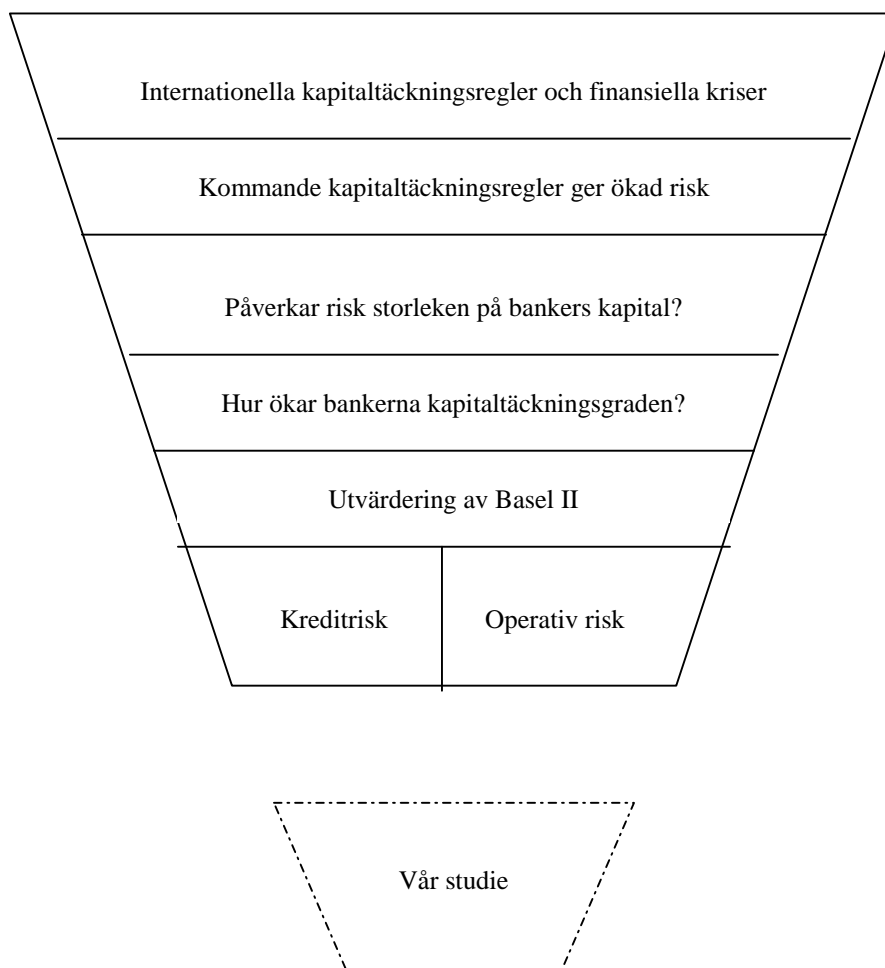
³⁵ Latour och Woolgar 1986, sid. 245.

³⁶ Ibid. sid. 79.

³⁷ Chua, 1996.

2.7 Avslutande kommentarer

Litteraturgenomgången har tagit avstamp i ett resonemang som tyder på att vetenskapen, om ett framtida införande eller en skärpning av kapitaltäkningsregler, kan innebära ett ökat risktagande innan regleringens inträde. Denna effekt står helt i motsats med regleringens syfte. Vi har därefter belyst internationella kapitaltäkningsregler och finansiella kriser genom ett exempel från Japan. Exemplet har visat på hur tolkningsutrymmet i internationella regler kan leda till nationella regeltolkningar som i sin tur kan bidra till finansiella kriser. Vidare har vi smalnats av diskussionen genom att belysa vad som bestämmer storleken på bankernas kapital och om risktagandet här är en faktor. Därefter har vi gått vidare till en undersökning om hur banker, som riskerar att komma under den gällande kapitaltäkningsgraden, ökar sin kapitaltäkningsgrad. Litteraturgenomgången har sedan fokuserat vidare på de nya kapitaltäkningsreglerna enligt Basel II. Regelverket har utvärderas och två av de risker som skall beaktas enligt Basel II har särskilt beskrivits. Såväl regelverkets brister beträffande kreditriskmätning som för- och nackdelar med införandet av operativ risk har belysts. De teman som berörs och deras samspel åskådliggörs nedan:

Figur 1, Struktur över litteraturgenomgång

Den empiriska studie som vi genomfört beträffande de nya kapitaltäkningsreglernas påverkan på bankerna ger modellen ovan en ytterligare byggsten. Regelverkets effekter är en följd av bankernas faktiska beteende. För att analysera kommande effekter av regelverket har

det därför krävts en empirisk undersökning om bankernas inställning till regelverket och hur de faktiskt kommer att handla.

3 Metod

3.1 Inledning

I detta kapitel kommer den metod som använts vid författandet av denna uppsats att presenteras. Inblick i metoden ger läsaren möjlighet att kunna skapa sig en bild av uppsatsens tillförlitlighet.

3.2 Övergripande angreppssätt

Syftet med denna uppsats är att skapa en bild över hur de nya kapitaltäckningsreglerna kommer att påverka bankerna. Vid författandet har vi intagit ett angreppssätt som närmast kan liknas vid den hermeneutiska ansatsen. Förespråkarna för denna ansats menar att det inte finns någon objektiv social verklighet, utan att det endast finns olika bilder av denna verklighet. Med denna utgångspunkt hamnar tolkning och förståelse i centrum för forskningen. Tyngdpunkten förskjuts från att kartlägga en objektiv verklighet till att undersöka hur människor tolkar verkligheten.³⁸ Vi avser således inte att beskriva någon objektiv verklighet, utan studien syftar till att genom tolkning av de berörda parternas bilder av hur verkligheten kommer att gestalta sig öka förståelsen för vilka konsekvenser regeländringen kan komma att få.

3.3 Induktiv ansats

I vår undersökning har vi valt att utgå ifrån empiriska undersökningar för att därefter, genom analys, bilda oss en uppfattning om vilka konsekvenser regeländringen får för bankerna. Detta kan närmast liknas vid en induktiv ansats. Den induktiva ansatsen tar sin utgångspunkt i empirin, där studien sedan inriktas på att analysera och systematisera informationen och på detta sätt skapa en teori. Denna ansats brukar benämnas som en mer öppen ansats än den deduktiva, då man inte på ett tidigt stadium sätter några gränser för vilken information som skall samlas in. Den induktiva ansatsen har en svaghet i att den inte går utanför iakttagelserna, det vill säga att de slutsatser man drar är helt beroende av det material man samlat in från empirin.³⁹ Detta medför en risk att den underliggande strukturen eller situationen inte tas med i bilden.⁴⁰ Redan innan undersökningen var gjord hade vi dock, genom studier av tidigare vetenskapliga skrifter på området, skapat oss vissa föreställningar om möjliga konsekvenser av regeländringen, vilket sannolikt har påverkat oss vid insamlingen av material. På grund av detta kan det därför anses vara felaktigt att prata om en helt öppen induktiv ansats. Ansatsen får dock anses vara mer induktiv än deduktiv.

3.4 En kvalitativ studie

Beaktat den explorativa karaktär som vår problemställning har är det närmast självklart att en kvalitativ metod är att föredra i en undersökning för att förstå problemet på ett djupare plan. Vid valet av metod är problemställningen av helt avgörande betydelse. Om problemställningen är explorativ krävs ofta en metod som går på djupet och är känslig för oväntade förhållanden.⁴¹ Detta medför ofta ett behov av att koncentrera sig på några få

---

³⁸ Jacobsen 2002, sid. 31 ff., Alvesson och Sköldberg 1994, sid. 116.

³⁹ Jacobsen 1994, sid. 34 f.

⁴⁰ Alvesson och Sköldberg 1994, sid. 41.

⁴¹ Patton 1990, sid. 13.

undersökningsenheter, och kan därmed benämnas vara en mer intensiv undersökning. I sådana fall pratar man om en kvalitativ metod, vilket innebär att man inte har något intresse i att omvandla informationen till kvantifierbara mått, utan förlitar sig till att direkt analysera den information man har fått från undersökningen.⁴² Vi finner ingen poäng i att genomföra en kvantitativ undersökning förrän det nya regelverket har trätt i kraft. Först då finns det möjlighet att få fram vilka effekter reglerna verkligen fick genom studerande av kvantitativ data.

3.5 Empiriskt angreppssätt

3.5.1 Fallstudie

Då vårt upplägg är av intensiv karaktär, det vill säga att vi vill fånga många variabler och många nyanser i det aktuella problemet är någon form av fallstudie den metod som passar bäst på vår problemställning. Ett viktigt övervägande inför undersökningen var frågan om hur många enheter som skulle undersökas. När man har för avsikt att studera ett fenomen utifrån ett brett perspektiv är normalt det som kallas små-N-studier lämpligast. Detta innebär att man väljer ut ett fåtal enheter, ofta inte fler än fem eller tio, att göra sina undersökningar på. Genom att undersöka fler än en enhet får man en rikare beskrivning av fenomenet än om undersökning endast hade avsett en enhet.⁴³

Vår metod bygger på till stor del på att undersöka vad aktörerna på finansmarknaden ser för effekter av de nya kapitaltäckningsreglerna. För att våra slutsatser skulle kunna vara generaliseringsbara var det av vikt att vi inte endast tog vår utgångspunkt i ett företag, då detta lätt hade kunnat bli en undersökning som endast svarar på frågan vad just den aktören tror att effekterna kommer att bli.

3.5.2 Val av undersökningsenheter

Vid valet av undersökningsenheter var vår huvudfråga om vi skulle undersöka såväl stora som små banker, eller om vi skulle inrikta oss mot de fyra stora bankerna i Sverige: Nordea, Svenska Handelsbanken, SE Banken och Föreningssparbanken. Då de nya reglerna kommer att ha störst betydelse för de stora bankerna och då allmänintresset får anses vara väldigt stort vid en undersökning baserad på dessa banker har vi valt att fokusera på dessa. En ytterligare anledning till detta val är att dessa banker troligtvis har kommit längre i planeringen inför implementeringen av de nya reglerna. Vi har dock inte lyckats få Svenska Handelsbanken att ställa upp i vår studie. För att erhålla ett bredare perspektiv har vi dock även undersökt den mindre och lokala banken Färs & Frosta Sparbank.

Förutom bankerna ovan har vi även valt att undersöka hur Finansinspektionen och Svenska Bankföreningen tror att reglerna kommer att påverka bankerna. Finansinspektionen är, som beskrivits ovan, den myndighet som har ansvar för tillsynen av bankerna. Med denna studie har vi även haft för avsikt att undersöka om och i så fall på vilket sätt Finansinspektionens tillsyn kommer att förändras. Svenska Bankföreningen är en branschorganisation som företräder bankerna i Sverige. Bankföreningen arbetar för en väl fungerande och effektiv banksektor och representerar medlemsföretagen gentemot myndigheter och organisationer såväl nationellt som internationellt.

---

⁴² Jacobsen 2002, sid. 56 f.

⁴³ Jacobsen 2002, sid. 97 f, Patton 1990, sid. 173.

3.6 *Datainsamling*

3.6.1 Primärdata

Primärdata är den information som undersökaren egenhändigt samlar in genom att direkt vända sig till informationskällan.⁴⁴ Metoden för datainsamlingen samt den information som framkommer påverkas av den uppställda problemställningen. Till följd av den problemställning som vi ställt upp har primärdata endast samlats in genom öppna intervjuer med enskilda individer. En alternativ metod för att samla önskad information skulle i vårt fall kunna ha varit en enkätundersökning. Vi har dock valt en kvalitativ undersökning där vi syftar till att kunna föra en öppnare dialog för att undvika missförstånd och ha möjlighet till att ställa följdfrågor, vilket en enkätundersökning nästintill omöjliggör. En enkätundersökning hindrar respondenten att framföra relevanta tankar och funderingar och tillåter inga ytterliggare infallsvinklar på problemställningen som inte uppmärksammas i enkäten.

3.6.1.1 Intervjuer

Valet av ett intervjuförfarande föll sig naturligt. Den induktiva ansatsen som följer av problemställningen har ställt krav på en flexibilitet i informationsinsamlingen. Som antytts ovan kan den öppenhet och möjlighet att ställa följdfrågor som en intervju erbjuder, aldrig uppnås genom en enkätundersökning. Det djup som vår studie har ställt krav på kan endast uppnås genom intervjuer.

Intervjuerna har syftat till att ge oss information om attityder till de nya kapitaltäckningsreglerna och vilka konsekvenser, bankerna, Svenska Bankföreningen och Finansinspektionen förväntar sig att, reglerna kommer att få, för bankerna. Som underlag för intervjuerna har funnits ett frågeformulär som respondenterna tagit del av innan intervjuerna. Respondenterna har således kunnat reflektera över frågeställningarna innan intervjuerna, vilket vi tror ökat kvalitén i deras svar. Intervjuerna har bedrivits på ett relativt ostrukturerat sätt så att respondenten har kunnat styra samtalet till de, ur respondentens synvinkel, mest relevanta konsekvenserna. Vi har dock genom frågeformuläret försökt att styra samtalen på så sätt att vissa speciella nyheter i det kommande regelverket alltid diskuterats. Dessa nyheter är främst de nya sätten att mäta kreditrisk, införandet av operativ risk, finansinspektionens nya roll och det ökade kravet på den externa redovisningen. Detta sätt att genomföra en intervju har på engelska kallats *interview guide approach*. Den främsta styrkan med detta förfarande är att den som intervjuar på ett enkelt sätt kan se till att allt av intresse täcks in i intervjun, men att det ändå lämnas utrymme i intervjun för följdfrågor. Det negativa med förfarandet är att, genom att man inte ställer alla frågor på exakt samma sätt och i samma ordning, så finns det en risk att olika respondenter tolkar frågan på olika sätt.⁴⁵

De respondenter vi valt att intervjuar är representanter för de organisationer vi redogjort för ovan nämligen Nordea, SEB, Föreningssparbanken, Färs & Frosta Sparbank, Svenska Bankföreningen och Finansinspektionen. Till följd av studiens kvalitativa karaktär och uppsatsen begränsade omfattning har vi endast valt en representant från respektive organisation, med undantag från Svenska Bankföreningen där vi genomförde en intervju men två representanter samtidigt. Det urval som skett bland möjliga respondenter inom en

---

⁴⁴ Jacobsen 2002, sid. 152.

⁴⁵ Patton 1990, sid. 288.

organisation har skett utifrån respondentens kunskaper om de nya kapitaltäckningsreglerna samt befattning och arbetsuppgifter inom organisationen. Vår förhoppning är att vi funnit personer som gett oss riktig och god information samt att dessa personer befinner sig i en sådan position att de kommer att ha ett betydande inflytande över organisationens handlande till följd av de nya kapitaltäckningsreglerna. Tillvägagångssättet för att identifiera dessa personer har varit att vi genom telefonsamtal med anställda inom organisationerna blivit varse vilka personer som är bäst lämpade utifrån vårt syfte.

Samtliga intervjuer, utom intervjun med Färs & Frosta Sparbank, har genomförts över telefon. Vår uppfattning är att uppsatsens forskningsfråga och syfte är av den karaktär att intervjuer ansikte mot ansikte hade varit att föredra av flera skäl. Eftersom de flesta respondenterna befann sig på annan ort valde vi, av kostnadsskäl, dock att genomföra intervjuerna över telefon. Alternativet hade varit att genomföra intervjuer med personer som inte har specialistkunskap om kapitaltäckningsreglerna men som befunnit sig närmare oss rent geografiskt. Vår uppfattning är dock att detta hade lett till ett sämre resultat.

Vid intervjuerna har båda författarna varit närvarande med hjälp av högtalartelefon. Eventuellt kan det anföras att förtroendet minskar då två intervjuare gör inlägg i diskussionen men genom intervjuernas relativt ostrukturerade karaktär ser vi inte detta som en större brist. Istället ser vi det som en fördel då båda intervjuerna har kunnat få svar på frågor som dykt upp under intervjun. Var intervju tog mellan 30-45 minuter i anspråk. Ingen av respondenterna gav intryck av att vara under tidspress vid intervjutillfället. Skälet till detta är troligen att de avsatt mer tid än vad som krävdes till följd av att vi vid i ett tidigare skede angivit att intervjuernas tidsåtgång beräknades till 45 minuter. Intervjuerna har tagits upp på en ljudinspelning för att inte relevant fakta skall undgå oss. För att det vid analyserandet av data lättare skulle framgå vad man vid intervjutillfället uppfattade som mest intressant samt för att sedan lättare kunna strukturera ljudupptagningen fördes dock anteckningar i mindre omfattning.

3.6.2 Sekundärdata

Sekundärdata är information som till skillnad från primärdata inte erhålles direkt från informationskällan. Sekundärdata kan på så sätt sägas vara en andrahandskälla. Informationen har ursprungligen normalt samlats in utifrån ett annat syfte än vårt och kan på så sätt ha en annan vinkling. Alla texter betraktas som kvalitativ sekundärdata.⁴⁶

3.6.2.1 Dokumentundersökningar

De sekundärdata som kommer vara föremål för analys i vår studie består enbart av data från de nya kapitaltäckningsreglerna, som de kommer till uttryck i Basel II.⁴⁷ Avsikten med dessa data är att ställa dem i relation till respondenternas förväntningar och för att ge en bättre förståelse av de nya reglernas innebörd.

De artiklar vi har använt oss av i litteraturgenomgången har eftersökts främst i databasen www.sciencedirect.com. Denna databas innehåller ett stort antal vetenskapliga tidsskrifter i fulltext. Vi har fått tillgång till databasen genom licensiering från Lunds universitet. Exempel

---

⁴⁶ Jacobsen 2002, sid. 153.

⁴⁷ Basel Committee on Banking Supervision, *Basel II: International Convergence of Capital Measurement and Capital Standards: a Revised Framework*

på sökord vi använt oss av är ”Basel II” och ”capital requirements”. För att finna ytterligare intressanta artiklar har vi använt oss av artiklars referenslistor. Inledningsvis hänvisade även vår handledare oss till två av de artiklar vi använt oss av.

3.7 Analys av data

De data vi samlade in har vi bearbetat i tre steg. Först har vi registrerat samtliga intervjuer så noga vi har kunnat, det vill säga renskrivit materialet utan några egna tillägg. Därefter har vi systematiserat upp materialet i den mening att vi har delat in svaren i olika kategorier beroende på informationen vi fick fram i svaren. Dessa kategorier har framför allt utgått ifrån de tre pelarna i Basel II. Därefter har vi jämfört intervjuerna och samlat den data som liknar varandra i samma kategori. Syftet med detta var att förenkla behandlingen av information så att vi kunde hantera kategori för kategori istället för intervju för intervju och därmed få en klarare bild över de olika problemen. Det tredje steget bestod i att kombinera ihop kategorierna dels med varandra och dels med intervjuobjekten och kontexten. I detta tredje steg har vi även kopplat svaren till de regler som finns i Baselkommitténs kommande reglering som behandlar just den kategorin som vi analyserat i syfte att nå en ökad förståelse för regleringen som sådan och respondenternas inställning i frågan.

3.8 Källkritik

En aspekt som brukar tas upp när man diskuterar källkritik är validitet. Validitet är ett mått på om data är giltig och relevant, det vill säga om vi faktiskt får fram de data vi har för avsikt att få fram.⁴⁸ För att försöka öka validiteten på de medvetet relativt ostrukturerade intervjuerna har vi i förväg grundligt tänkt igenom och noterat de frågeställningar vi identifierat som särskilt viktiga.

En annan aspekt som brukar tas upp i samband med diskussioner om källkritik är tillförlitligheten hos den data man har samlat in.⁴⁹ Här ska påpekas att vi under arbetets gång har varit medvetna om den så kallade intervjuareffekten, det vill säga att samtalet formas av de deltagande parterna och kontexten de befinner sig i. Samtliga intervjuer har skett över telefon. Risker med denna intervjuform är att man missar de tecken kroppsspråket kan visa vid en viss fråga. Det finns även en risk att samtalen inte blir så naturliga och avslappnade som om intervjuerna hade skett ansikte mot ansikte. Eftersom samtliga respondenter, utom en, arbetade i Stockholm och vi inte hade någon möjlighet att träffa dem på plats var telefonintervjuer den bästa lösningen. Alternativet hade varit att intervjua personer i vår geografiska närhet som inte har specialistkunskap om kapitaltäckning. Denna lösning hade, enligt vår mening, troligtvis givit ett sämre resultat.

3.9 Sammanfattning

Vi har använt oss av en induktiv ansats och en kvalitativ metod vid genomförandet av denna studie. Beaktat den explorativa karaktär som vår problemställning har är en kvalitativ metod att föredra i en undersökning för att förstå problemet på ett djupare plan. Vi har, genom intervjuer med representanter från banksektorn och genom att studera regleringen i Basel II, skapat den empiri som ligger till grund för författandet av uppsatsen. De respondenter vi valt att intervjua är representanter från Nordea, SEB, Handelsbanken, FöreningsSparbanken, Färs

---

⁴⁸ Jacobsen 2002, sid. 256.

⁴⁹ Ibid. sid. 269.

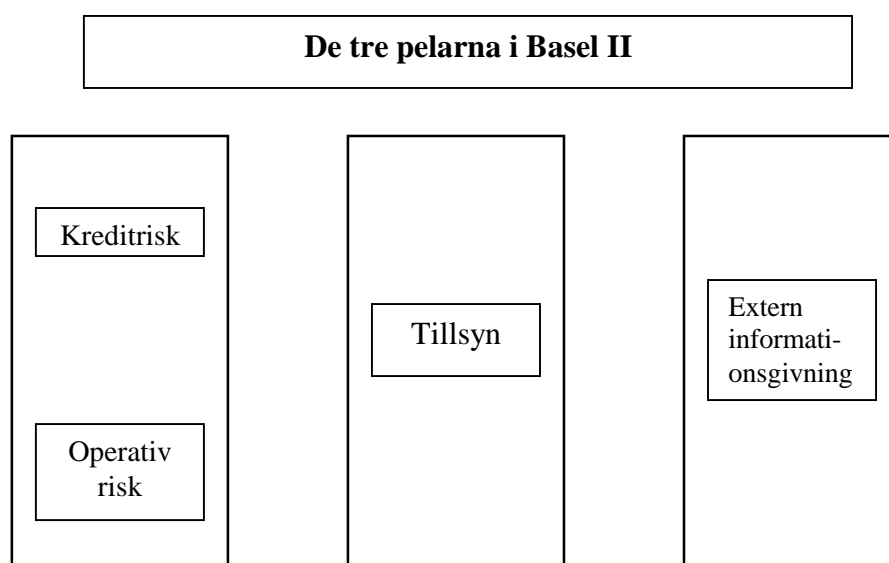
& Frosta Sparbank, Svenska Bankföreningen och Finansinspektionen. Samtliga intervjuer utom en har, av kostnadsskäl, genomförts över telefon. Detta kan ses som negativt då det finns risk att samtalen inte blir så naturliga och avslappnade över telefon som de hade blivit ansikte mot ansikte. De svar vi fått från intervjuerna har vi bearbetat i tre steg. Först har vi renskrivit materialet utan några egna tillägg. Därefter har vi systematiserat upp materialet i den meningen att vi har delat in svaren i olika kategorier beroende på informationen vi fick fram i svaren. Vi har sedan jämfört intervjuerna och samlat den data som liknar varandra i samma kategori. Det tredje steget bestod i att kombinera ihop kategorierna dels med varandra och dels med intervjuobjekten och kontexten. I detta tredje steg har vi även kopplat svaren till de regler som finns i Basel II.

4 Resultatredovisning

4.1 Inledning

I detta kapitel presenteras dels den empiri som samlats in genom intervjuer, dels empiri från Basel II och utkastet till EG-direktiv. Syftet med empirin är att ge underlag till att besvara uppsatsen forskningsfråga och att uppfylla uppsatsens syfte.

4.2 Kapitlets struktur

Figur 2, Översikt över resultatredovisningen.

Kapitlets genomgående struktur utgår från de tre pelarna i Basel II och avslutas med övergripande frågeställningar om det nya regelverket. Underkapitlen tar avstamp i regelverket för att den efterföljande empirin från intervjuerna lättare skall kunna förstås. Trots att marknadsriskerna är en del av kapitalkravet under den första pelaren, har det under intervjuerna framkommit att inga förändringar av intresse är att vänta, varför marknadsriskerna har utelämnats.

4.3 Kreditrisk

4.3.1 Allmänt

Den nuvarande regleringen av kapitalkravet för kreditrisker innebär att man gör en differentiering av kapitalkravet som är beroende på vilken typ av lån det rör sig om⁵⁰. Dagens reglering innebär kortfattat att alla lån till stater, kommuner etc. saknar kapitalkrav, lån till

⁵⁰ Se 3 kap. 1 § Lag (1994:2004) om kapitaltäckning och stora exponeringar för kreditinstitut och värdepappersbolag.

andra banker har ett kapitalkrav motsvarande 1,6 %⁵¹, lån till pantbrevsäkrade bostadslån motsvarande 4%⁵² och övriga lån motsvarande 8 %⁵³.

Basel II inbjuder till två olika huvudmetoder för att beräkna kapitalkravet för kreditrisker. Dessa två metoder benämns schablonmetoden och internmätningmetoden, nedan kallad IRBA efter den engelska benämningen Internal Rating Based Approach. IRBA kan sedan delas in i en grundläggande metod och en avancerad metod. I Basel II regleras kreditriskbedömningen i den del som benämns första pelaren.

4.3.2 Schablonmetoden

Den enklaste metoden att beräkna kapitalkravet för kreditrisker, den så kallade schablonmetoden, regleras i punkterna 50-210 i Basel II. Metoden innebär att kapitalkravet differentieras beroende på vem som är låntagare. Regleringen innebär att man tar hänsyn till motpartens kreditvärdighet på ett lite mer nyanserat sätt än vad som görs idag. Detta gäller framför allt lån till företag, där metoden innebär att man tar hjälp av ratinginstitut för att avgöra vilket kapitalkrav som är nödvändigt för det enskilda lånet. I de fall låntagarna inte är bedömda av ett ratinginstitut blir kapitalkravet detsamma som för övriga lån enligt de nuvarande reglerna, det vill säga 8 %.⁵⁴ I övrigt innebär schablonmetoden inga större förändringar jämfört med dagens regler. Vissa mindre sänkningar av kapitalkravet föreslås dock i Basel II. Dock lämnar regelverket öppet för de nationella tillsynsmyndigheterna att, för vissa andra lån än lån till företag, bestämma ett högre kapitalkrav än vad som anges i Basel II, om detta kan motiveras utifrån tidigare erfarenheter. Detta gäller exempelvis pantbrevsäkrade bostadslån, där regleringen i Basel II innebär en sänkning av riskvikten från 50 % till 40 %.⁵⁵

4.3.3 IRBA

Den andra huvudmetoden för att beräkna kapitalkravet för kreditrisker är IRBA. I jämförelse med schablonmetoden är IRBA en betydligt mer sofistikerad modell. Beräkningen av kapitalkravet tar sin utgångspunkt i bankens egna interna bedömning av motpartens kreditvärdighet, så kallad intern rating. IRBA behandlas i punkterna 211-537 i Basel II. En förutsättning för att få använda IRBA är att man har ett internt system som lever upp till kraven som anges i Basel II och som även har fått ett godkännande av den nationella tillsynsmyndigheten.⁵⁶

IRBA utgår från huvudkomponenterna PD, LGD och EAD. PD står för Probability of Default och är alltså en komponent som mäter sannolikheten för fallisemang. LGD står för Loss Given Default och är ett mått på förlustandelen i händelse av fallisemang. EAD står för the Exposure At Default och är således komponenten som mäter exponeringens storlek i händelse av fallissemang.⁵⁷

Den grundläggande metoden innebär att bankerna själva bedömer sannolikheten för fallissemang, medan förlustandelen i händelse av fallissemang och exponeringens storlek

---

⁵¹ 20% (riskvikt) * 8% = 1,6 %.

⁵² 50% * 8% = 4%.

⁵³ 100% * 8% = 8%.

⁵⁴ Basel II p. 66-68.

⁵⁵ Basel II p. 73.

⁵⁶ Basel II p. 388.

⁵⁷ Basel II p. 211.

fastställs av den nationella tillsynsmyndigheten. I den avancerade metoden skall bankerna mäta samtliga komponenterna själva. Denna metod kräver dock ett särskilt tillstånd från den nationella tillsynsmyndigheten.⁵⁸

4.3.4 Kreditrisk och banker

4.3.4.1 Bankernas val av kreditriskmetod

Bankföreningen anger att det är cirka 10 svenska institut som kommer att använda IRBA för att beräkna kreditrisk från och med 1 januari 2007. Övriga banker kommer antingen att behålla sina nuvarande metoder, som är i överensstämmelse med Basel I, eller att använda schablonmetoden. Bankföreningen ger uttryck för att bankerna har möjlighet att tillämpa Basel I under 2007 och eventuellt ytterligare ett par år under förutsättning att de har en bra plan att gå över till den avancerade metoden i Basel II. Bankföreningens påstående om att tillsynsmyndigheterna kan ge bankerna tillstånd att tillämpa nuvarande reglerna under en övergångsperiod stöds av punkt 49 i Basel II. I nämnda punkt framgår att detta undantag är till för att underlätta bankernas övergång till de mest avancerade metoderna. Tillsynsmyndigheten skall i sådana fall göra en samlad bedömning om vilket minimikapitalkrav som skall åläggas den enskilda banken. Bankföreningen uppger vidare att det för de fyra största bankerna finns relativt höga förväntningar, från bland annat tillsynsmyndigheten, på att de mer avancerade metoderna i Basel II kommer att tillämpas. Att inte uppfylla förväntningarna kommer att uppfattas som negativt av bankens intressenter, då mer avancerade banker förväntas ha bättre system.

FSB, SEB och F&F har för avsikt att använda IRBA både externt och internt. Nordea kommer även att tillämpa IRBA, men dock endast för externt bruk. För den interna modellen kommer dock FSB att göra små avvikelser, som exempelvis hänsynstagande till olika portföljers korrelation. Under en övergångsperiod kommer FSB att tillämpa schablonmetoden på några få segment. Det skäl som FSB anger för dess framtida tillämpning av IRBA är möjligheten att visa Finansinspektionen och FSB:s finansiärer att FSB har en låg riskprofil. Den låga riskprofilen visas genom den rating som ratinginstitutet ger FSB. FSB anger att de oberoende av Basel II ändå skulle ha uppgraderat sina interna kreditriskmodeller men att Basel II medfört att utvecklingen gått fortare. De interna metoder för kreditriskmätning som tidigare använts av FSB skiljer sig något från IRBA.

Anledningen till att F&F kommer att använda sig av IRBA är att de arbetar väldigt nära FSB och även använder deras data- och creditsystem. F&F ägs till 70 % av stiftelsen Färs & Frosta och till 30 % av Föreningsparbanken. F&F anger vidare att man tidigare har trott att finansiella företagsgrupper har varit tvungna att använda samma modeller. Även om det nu har visat sig att så inte är fallet, så ser F&F ingen anledning till att inte använda IRBA när man nu redan arbetar i systemen. Om F&F inte hade haft något samarbete med FSB skulle de aldrig ha utvecklat en egen intern ratingmodell, utan hade då använt schablonmetoden. F&F anger att den modell de använder internt idag kommer att påverkas på så sätt att den förfinas till följd av det nya regelverket.

Nordea har använt sig av en ekonomisk kapitalmodell internt sedan år 2000, som i sig inte skiljer sig så mycket från den mest avancerade IRBA-modellen. En detaljerad teknisk skillnad

---

⁵⁸ Basel II p. 391.

är dock beräkningen av LGD. I inledningsskedet kommer Nordea att tillämpa den grundläggande IRBA-metoden, men kommer successivt att gå mot den avancerade IRBA-metoden. Även SEB har arbetat med IRBA under en lång period. Det krävs dock vissa anpassningar till SEB:s existerande metod för att uppfylla kraven i Basel II. SEB skall se till att metoden uppfyller kraven eller att tillsynsmyndigheten godkänner den tolkning av kraven som de har gjort. Det främsta skälet till att såväl Nordea som SEB väljer IRBA är de förväntningar från kunder, ratinginstitut, tillsynsmyndigheter och investerare som finns på banker av deras storlek och tyngd. Ett ytterligare skäl som Nordea anger är att IRBA sänker kapitalkravet betydande. Vidare ser de en mängd rent processmässiga fördelar, så som förbättrad information till ledning, ökad effektivitet i kreditprocessen och bättre stöd för prissättning. Framöver kommer Nordea att ha ett internt och ett externt system för kreditrisker, men alla de grundläggande parametrarna och processerna kommer att vara de samma. I slutberäkningen kommer det dock formmässigt att skilja sig åt marginellt. Enligt Nordea finns det ett krav på att det man använder externt för kapitalberäkning också måste användas internt i processerna. Detta påstående hittar man stöd för i punkt 444 i Basel II. Där framgår att den interna ratingen skall spela en avgörande roll vid exempelvis kreditriskprövningar. Vidare förtydligas att ett ratingsystem som en bank har implementerat endast för att nå upp till kraven för att få använda IRBA, men som inte används internt, inte tillåts. Dock framgår det att vissa skillnader i bankernas interna system och vad som visas externt kan tillåtas under förutsättning att dessa skillnader kan visas upp för och godkännas av tillsynsmyndigheten.

Finansinspektionen anger att även om de i och för sig kan ha förväntningar på att vissa banker skall använda vissa modeller, så finns det inte mycket de kan göra för att realisera dessa förväntningar. Någon möjlighet att rättsligt förelägga en enskild bank att använda en viss modell kommer inte att ges, men en diskussion med bankerna om metodvalet kan dock komma att ske. Bankerna hamnar per automatik på den grundläggande metoden generellt för alla typer av risker och måste ansöka om medgivande för att få använda de mer avancerade metoderna. Finansinspektionen anger vidare att de i sitt arbete ska försöka eliminera ”cherry-picking”, vilket innebär att man till exempel väljer att tillämpa IRBA på en viss del och använda schablonmetoden på en viss del, för att minimera sina kostnader. För att kunna agera mot detta har Finansinspektionen olika tillsynsverktyg under pelare 2. Ur regelverket framgår det att tillsynsmyndigheterna kan ge enskilda banker tillstånd att använda schablonmetoden på vissa produkter och segment, trots att de använder sig av IRBA på alla andra segment och produkter. I dessa fall skall tillsynsmyndigheterna göra en väsentlighetsbedömning för att bedöma riskens väsentlighet i förhållande till hur betungande det hade varit för banken att införa ett riskklassificeringssystem för dessa risker.⁵⁹ Ur regelverket framgår dock att användandet av olika riskmättningsmodeller inte får göras i syfte att sänka kapitalkravet.⁶⁰

4.3.4.2 Konsekvenser av valet av kreditriskmetod

Angående hur kapitalkravet kommer att förändras genom Basel II anger Bankföreningen att Baselkommitténs övergripande mål är att hålla en konstant kapitalkravsnivå, tvärs över världen. Basel II medför, enligt bankföreningen, att riskfyllda portföljer får ett högre kapitalkrav och mindre riskfyllda portföljer får ett lägre kapitalkrav, vilket gör att olika banker kan få såväl högre som lägre kapitalkrav beroende på sin portfölj. I en undersökning gjord av Baselkommittén har det visats att man, inom EU, förväntar sig sänkta kapitalkrav för såväl banker som kommer att använda sig av den grundläggande IRBA-metoden, som banker

⁵⁹ KOM(2004) 486 slutlig, artikel 89.

⁶⁰ Basel II p. 395.

som kommer att använda den avancerade IRBA-metoden. För de banker som kommer att använda schablonmetoden förväntas dock något ökade kapitalkrav.⁶¹

Enligt FSB, SEB, Nordea och F&F kommer deras totala kapitalkrav att minska till följd av tillämpningen av IRBA. FSB anger dock att IRBA kommer att ge ett ökat kapitalkrav i vissa av bankkoncernens segment och portföljer. FSB framhåller vidare att ett sänkt kapitalkrav inte är en faktor som påverkat valet av IRBA, då de redan idag har ett kapital som klart överstiger minimikapitalkravet. En sänkning av minimikapitalkravet kommer inte att påverka deras befintliga kapitalisering.

SEB anser det vara osäkert om de kommer att förändra sin kapitalbas trots ett minskat kapitalkrav. Om kapitalbasen kommer att överstiga kapitalkravet med stor marginal så kan det resultera i att SEB reducerar sitt kapital. Nordea tror att banker som får ett lägre kapitalkrav till följd av IRBA kommer att minska sin kapitalbas, men dock inte fullt ut. Som skäl anges att bankerna själva måste känna efter hur marknaden kommer att reagera. Nordea tror inte att marknaden kommer att ställa sig särskilt positiv till en minskad kapitalbas om bankerna sänker sitt kapital med flera miljarder kronor vid ett tillfälle. SEB och Nordea framhåller dock att man genom exempelvis ökad volym eller återköp av egna aktier kan minska sin kapitaltäckningsgrad.

En väldigt intressant faktor som vidare framförs av såväl FSB som SEB är hur förbättrade kreditrisker kommer att påverka exempelvis kundinriktning, prissättningen av krediter och konkurrensen på marknaden. FSB menar att många marknadsaktörer idag inte tar hänsyn till risk i så stor utsträckning vid prissättning av krediter. FSB framhåller att man i framtiden vill ha en prissättning där kunder med hög risk får betala en hög ränta och kunder med låg risk en låg ränta. Basel II bidrar enligt FSB till att utvecklingen rör sig i denna riktning genom de nya kreditriskmodellerna.

4.4 Operativ risk

4.4.1 Allmänt

Att ta hänsyn till operativ risk som en självständig risk vid beräkning av det riskvägda beloppet är en nyhet i förhållande till de nuvarande kapitaltäckningsreglerna. Operativ risk definieras som "the risk of loss resulting from inadequate or failed internal processes, people and systems or from external events".⁶² Definitionen innefattar juridisk risk men exkluderar strategisk risk och ryktesrisk.

För beräkning av operativ risk ställer Basel II upp olika metoder: basmetoden, schablonmetoden samt internmättningsmetoden. Basmetoden ställer inte upp några kvalificeringsvillkor och skall därför kunna användas av alla banker som inte önskar eller har förutsättningar för att tillämpa någon av de övriga metoderna. För att få tillstånd att använda de övriga mer avancerade metoderna ställs större krav. Dessa metoder är dock mer känsliga för risk och ger möjlighet till lägre kapitalkrav vilket ger bankerna incitament att utveckla sin

---

⁶¹ QIS 3

⁶² Basel II p. 644, Svensk definition: "risken för förluster till följd av icke ändamålsenliga eller misslyckade interna processer, mänskliga fel, felaktiga system eller externa händelser". Den svenska översättningen är hämtad från Finansinspektionen, *Riskmätning och kapitalkrav II 2002:8*, s. 15.

riskhantering.⁶³ Basel II uppmuntrar bankerna att sträva mot de mer sofistikerade metoderna genom att utveckla sin riskhantering. En bank som tillämpar en mer avancerad metod kan inte utan tillstånd från tillsynsmyndigheten byta till en mindre sofistikerad metod.⁶⁴

4.4.2 Basmetoden

I denna metod fastställs en banks operativa risk och det kapitalkrav som denna ger upphov till enbart genom storleken på bankens bruttoresultat⁶⁵, uttryckt som ett genomsnitt för de tre föregående år med positiva bruttoresultat. Kapitalkravet fastställs som detta bruttoresultat multiplicerat med en multipel (α) som har fastställts till 15%.⁶⁶

4.4.3 Schablonmetoden

Schablonmetoden finner stora likheter med basmetoden. Skillnaden ligger dock i att man delar in banken i åtta skilda rörelsegrenar. Varje rörelsegrens enskilda bruttoresultat fastställs. De olika rörelsegrenarna erhåller olika multiplar (12 %, 15 %, 18 %) för att erhålla respektive rörelsegrens kapitalkrav efter multiplikation med rörelsegrenens bruttoresultat. Det totala kapitalkravet för operativ risk är ett treårigt genomsnitt av summan av respektive rörelsegrens kapitalkrav för operativ risk. De olika multiplarna speglar på ett bättre sätt de olika rörelsegrenarnas utsatthet för operativ risk.

För att tillämpa schablonmetoden krävs tillstånd från tillsynsmyndigheten. För att erhålla detta tillstånd måste banken uppfylla dels allmänna krav på system för att hantera risker och dess förankring i organisationen, dels olika kvalitetskrav för bankens arbete med den operativa riskhanteringen. Dessa kvalitetskrav är tvingande för internationella banker medan de endast är en rekommendation till nationella banker. Den nationella tillsynsmyndigheten kan dock göra dessa krav tvingande även för dem.⁶⁷

4.4.4 Internmätningmetoden (AMA)

I internmätningmetoden använder bankerna sina egna interna mätsystem för operativ risk för att fastställa kapitalkravet för den operativa risken. Tillstånd för att använda internmätningmetoden måste inhämtas från tillsynsmyndigheten.⁶⁸ För att erhålla detta tillstånd måste högt uppställda allmänna, kvalitativa och kvantitativa krav uppfyllas.⁶⁹ Innan tillstånd ges måste den interna metoden även testas under en övergångsperiod så att metodens trovärdighet och lämplighet kan fastställas.⁷⁰ Metoden skall bygga på intern och relevant extern operativ förlustdata. Skälet för inhämtande av extern data är att den enskilda banken inte varit utsatt för tillräckligt många operativa förlusthändelser med låg frekvens och data beträffande sådana måste därför inhämtas externt då modellen även skall beakta lågfrekventa

---

⁶³ Finansinspektionen 2002:8, sid. 15.

⁶⁴ Basel II p. 646 och 648.

⁶⁵ Bruttoresultat, vår översättning av gross income som definieras i Basel II p. 650.

⁶⁶ Basel II p. 649.

⁶⁷ Basel II p. 660 och 663.

⁶⁸ Basel II p. 655.

⁶⁹ Se Basel II p. 664-669 för en detaljerad beskrivning av dessa krav.

⁷⁰ Basel II p. 665.

förlusthändelser.⁷¹ Banker kan även få tillstånd att använda internmätningmetoden för vissa affärsområden medan någon av de två andra metoderna används på övriga affärsområden.⁷²

4.4.5 Operativ risk och banker

4.4.5.1 Bankernas mätning av operativ risk

Ur ett internationellt perspektiv menar Bankföreningen att det finns många banker som idag kvantifierar operativa risker genom ekonomiska kapitalmodeller. Majoriteten av de övriga instituten har dock använt någon form av kontrollprocess för att minimera de operativa riskerna. Liksom för kreditrisk kommer olika banker välja olika operativa riskmodeller och valet kommer, enligt Bankföreningen, antagligen att vara kopplat till storleken på institutet. Inledningsvis kommer det att vara en spridning mellan bas- och schablonmetoden, men över tiden så kommer den mest avancerade mätmetoden att eftersträvas. Den mest avancerade mätmetoden kommer först få tillämpas från och med den 1 januari 2008.

FSB arbetar idag relativt mycket med att skatta den operativa risken men kvantifierar den inte i kronor och ören. Istället utförs själutvärderingar enligt en särskild mall med en metodik som gör att de operativa riskerna kan rangordnas. På så sätt kan de affärsområden inom vilka de stora operativa riskerna befinner sig identifieras och fokus kan läggas på de väsentliga operativa riskerna. Vidare har FSB ytterligare en metod beträffande operativa risker, så kallade riskindikatorer. Metoden syftar till att identifiera olika typer av nyckeltal som tyder på förekomsten av vissa typer av operativa risker. Ett exempel som FSB ger är personalomsättning. En extremt hög omsättning av personal inom en avdelning kan tyda på att nyckelpersoner slutar eller att kompetensen utarmas, vilket kan leda till fel och brister. FSB har arbetat med operativa risker under en lång tid men under de senare åren har en förlustdatabas där förluster registreras funnits, i syfte att på sikt kunna räkna på operativa risker på ett mer sofistikerat sätt än vad som görs idag. FSB kommer initialt att tillämpa schablonmetoden, men strävar efter att gå emot den mer avancerade internmätningmetoden. FSB anser att det är extremt svårt att använda den avancerade metoden och tror för närvarande att de har för lite egna data för att kunna göra det. För att använda den mer avancerade metoden krävs, enligt FSB, att bankerna har en stor mängd data över fel och brister.

SEB använder sedan 1997-1998 en ekonomisk kapitalmodell som de anser uppfyller kraven för AMA och som kommer att tillämpas även i framtiden. Denna modell används internt och redovisas i den externa årsredovisningen. Även Nordea använder sig av en ekonomisk kapitalmodell sedan år 2000 där operativa risker mäts. Enligt Nordea mäter de operativa risker på ett sätt som motsvarar det nya regelverkets schablonmetod, vilket de framöver kommer att fortsätta med. Nordea kommer inte att sträva efter att tillämpa AMA under de närmsta åren. En av anledningarna till detta är att Nordea anser en tillämpning av AMA vara kontraproduktiv, då enheterna ska rapportera sina incidenter och belönas med ett högre kapital. Det föreligger således ett incitamentsproblem.

F&F anger att de har jobbat i några år med operativa risker. En gång per år väljer de, tillsammans med revisorerna, ut väsentliga områden inom exempelvis inlåning och utlåning, finansförvaltning och redovisning. De känsliga punkterna identifieras och cirka femton frågor

---

⁷¹ Basel II p. 670-674.

⁷² Basel II p. 680.

ställs i en enkät, som personalen på de olika kontoren får besvara. Detta resulterar i att banken får en känsla om fel och brister i arbetssättet, vilket kan föranleda såväl individuella som gemensamma utbildningar. Så som F&F arbetar idag så anser de att de lever upp till schablonmetoden och kommer att tillämpa den. F&F anger att det krävs betydligt tyngre datasystem för att tillämpa AMA och ifrågasätter vad det egentligen skall ge. F&F menar att det finns mer pengar i kapitaltäckningen att tjäna på att förbättra creditsidan i detta skedet, då den operativa riskvikten är marginell i förhållande till kreditrisken.

4.4.5.2 Operativ risks självständighet under pelare 1

Flertalet av respondenterna ser positivt på införandet av operativ risk som en självständig risk vid beräkning av kapitaltäckning. Genom att bankerna mer fokuserar på de kriterier som ställs upp i Basel II och från EU, menar Bankföreningen att bankernas uppmärksamhet för olika varianter av operativa risker förhoppningsvis ökar, vilket skapar incitament för tillämpning av mer sofistikerade operativa riskmetoder. Att försöka bryta ut den operativa risken, som tidigare påståtts ha varit inbyggt i kapitalkravet för kreditrisken, anser FSB vara helt logiskt då mer fokus härigenom kan sättas på denna risk. Den framtida kvantifieringen av operativ risk har, enligt FSB, medfört att metodutvecklingen avseende mätning av operativ risk har tagit enorm fart. SEB ser särskiljandet av operativ risk som korrekt, vettigt och rimligt eftersom tillåtande av interna kreditriskmodeller gör att riskkänsligheten blir mycket starkare. Denna ståndpunkt bekräftas även av Baselkommittén som menar att såväl användandet av interna riskmodeller som särskiljandet av operativ risk bidrar till att göra regelverket mer riskkänsligt.⁷³ SEB menar att Basel I:s grova och schablonartade kreditriskmodell ofta ställde höga kapitalkrav och skapade en buffert som ansågs täcka de operativa riskerna. Då Basel II:s kreditriskmodeller inte skapar denna buffert krävs regler som medför ett kapitalkrav för de operativa riskerna. Nordea anser istället att operativ risk borde placeras under pelare 2 och inte som en självständig risk under pelare 1. Nordea tycker dock att man bör mäta kapitalkrav på operativ risk, men att detta kapitalkrav inte skall ingå i minimikapitalkravet under pelare 1.

4.4.5.3 Svårigheter med operativ risk

Samtliga respondenter lyfter fram insamling och tillgång av data som en svårighet med den kvantitativa mätningen av operativ risk vid tillämpning av AMA. Bankföreningen anger att datatillgången kan vara god i de stora bankkoncernerna, men att det tenderas att bildas konsortier och datapooler där man kan ta del av andras data. Det är dock av vikt att finna data om händelser som även kan inträffa i den egna banken. Vissa skolor anser att man skall modellera utifrån mer frekventa händelserna medan andra skolor anser att man skall modellera utifrån stora och sällsynta händelser, som har en risk att stjälpa hela banken. Bankföreningen uppger att detta är ett ganska nytt område, varför det inte finns någon bra teori.

FSB ser två svårigheter med att mäta operativa risker:

- 1) Om man ska kvantifiera operativa risker behövs en databas, där man på statistisk väg kan räkna ut sannolikheten för att en viss händelse inträffar. Sådana uträkningar ställer krav på en stor mängd observationer. En lösning är att man köper data över fel och brister från andra banker. I mindre banker förekommer det väldigt få fel och brister, varför de på enskild väg aldrig kommer att få tillräckligt statistiskt underlag för att kunna bygga egna modeller.

---

⁷³ Basel II p. 5-7.

- 2) Den andra svårigheten är att få folk att rapportera sina fel och brister. Detta kan lösas genom att man avdramatiserar operativa risker och skapar någon form av incitamentsprogram, vilket gör det positivt att rapportera sina fel och brister.

De svårigheter som SEB identifierar angående mätningen av operativa risker är de oförväntade förlusterna. Dessa är extremt få vilket gör det oerhört svårt att kvantitativt mäta dem. SEB kommer till följd av den operativa risken att samla in data genom tre vägar. Genom interna system erhåller man data om interna operativa incidenter. Genom deltagande i internationella konsortier samlar man in information om relativt ofrekventa operativa incidenter. För att erhålla data om extremt sällsynta oförutsedda händelserna, som exempelvis 11 september och Worldcom, förlitar man sig helt på extern publik information.

4.5 Tillsyn

4.5.1 Allmänt

Dagens reglering av tillsynen från Finansinspektionen syftar till att kontrollera att bankerna efterlever de regler som uppställs i Lag (1994:2004) om kapitaltäckning och stora exponeringar för kreditinstitut och värdepappersbolag. Enligt 12 § nämnda lag skall Finansinspektionen, om en bank har en kapitalbas som understiger det minsta belopp som krävs, förelägga banken att vidta lämpliga åtgärder för att rätta till förhållandet.

I Basel II behandlas tillsynsmyndigheternas övervakning i den andra pelaren. Övervakningen från tillsynsmyndigheterna syftar i de kommande reglerna dels till att kontrollera att bankerna har en tillräcklig kapitaltäckning i enlighet med den första pelaren, och dels till att stimulera bankerna till att utveckla och använda mer sofistikerade riskmättningsmodeller för att bättre kunna hantera riskerna i verksamheten.⁷⁴

4.5.2 FI:s roll i det nya regelverket

I Basel II anges fyra principer som skall ligga till grund för tillsynsmyndigheternas tillsyn av bankerna:

1. Banken skall ha en metod för att bedöma det samlade kapitalbehovet i relation till sin riskprofil och en strategi för att bibehålla nivån på kapitalet.⁷⁵
2. Tillsynsmyndigheterna skall utvärdera bankernas bedömning av kapitalbehovet och deras strategier för att säkra att de följer regelverket. Tillsynsmyndigheterna skall vidta åtgärder om de inte är nöjda med dessa interna processer.⁷⁶
3. Tillsynsmyndigheterna förväntar sig att bankerna har en kapitaltäckningsgrad som överstiger miniminivån och skall ha möjligheten att besluta att en bank skall ha ett större kapital än den fastslagna miniminivån.⁷⁷

---

⁷⁴ Basel II p. 720.

⁷⁵ Basel II p. 725

⁷⁶ Basel II p. 745.

⁷⁷ Basel II p. 756.

4. Tillsynsmyndigheterna skall ingripa på ett tidigt stadium för att förhindra att en banks kapitaltäckningsgrad sjunker under den fastslagna miniminivån och skall även kräva att banken vidtar åtgärder om kapitalet inte upprätthålls eller återställs.⁷⁸

I den tredje principen inryms en mer individuell bedömning av en enskild banks risker. Den första pelaren tar inte hänsyn till alla de risker en enskild banks portfölj innefattar. Bedömningen enligt den tredje principen går utanför de mer generella regler som föreskrivs i den första pelaren. Denna tredje princip medför att tillsynsmyndigheten har en möjlighet att föreskriva att en enskild bank, på grund av omständigheter som inte täcks av den första pelaren, skall ha ett högre kapital än den fastslagna miniminivån i den första pelaren.⁷⁹

4.5.3 Internationella skillnader mellan tillsynen av tillsynsmyndigheterna inom Basel II-områden

Basel II ger de nationella tillsynsmyndigheterna en frihet i sin bedömning på relativt många punkter. Ett exempel på detta är det som anges i den tredje principen i kapitlet ovan angående att de nationella tillsynsmyndigheterna har en möjlighet att besluta om högre kapitalkrav för vissa banker än vad som är reglerat i den första pelaren. I Basel II finns även ett antal nationella valmöjligheter, där det har lämnats öppet för de nationella lagstiftarna att själva bestämma reglernas utformning. Ett exempel på detta är att det, i punkt 68, i Basel II lämnas öppet för de nationella lagstiftarna och tillsynsmyndigheterna att avgöra om det skall vara tillåtet, under schablonmetoden för kreditrisker, att ha en riskvikt på 100 % mot alla företag, utan någon hänsyn till extern rating.

Inom EU har det förts diskussioner parallellt med Baselkommitténs arbete om nya kapitaltäckningsregler. Dessa diskussioner har dels mynnat ut i ett förslag till ett direktiv och dels lett till att en central kommitté har upprättats, the Committee of European Banking Supervisors (CEBS). Direktivet och den nämnda kommittén skall se till att de nationella skillnaderna inom EU begränsas och att samarbetet mellan de nationella tillsynsmyndigheterna blir djupare. På detta sätt skall man reducera de negativa verkningar de olika bedömningsgrunderna annars kunde ha fått på den inre marknaden i EU.⁸⁰

4.5.4 Tillsynsmyndigheten och banker

4.5.4.1 Finansinspektionens kommande arbete

Finansinspektionens roll innebär, enligt Bankföreningen, att de under pelare 1 har i uppgift att pröva riskmetoderna och under pelare 2 har i uppgift att granska bankernas interna kapitalallokeringsystem. Myndighetens roll kommer troligen inte att ändra sig i så stor utsträckning och dess roll under pelare 2 har testats sedan 2001 med ett relativt bra resultat.

Finansinspektionen väntar sig främst merarbete avseende de institut som väljer att ansöka om tillämpning av de mer avancerade riskmetoderna. Dessa metoder ställer krav på ett större engagemang i prövning och i löpande uppföljning för att kontrollera att reglerna efterlevs. Vidare innebär den samlade riskbedömningen och åtgärdsalternativen under pelare 2 att det

---

⁷⁸ Basel II p. 758.

⁷⁹ Basel II p. 757.

⁸⁰ <http://europa.eu.int/rapid/pressReleasesAction.do?reference=IP/04/899&language=en&guiLanguage=en> (2005-04-28)

ställs större krav på Finansinspektionen. Finansinspektionen ser dock ingen betydande förändring i sitt tillsynsarbete.

Enligt Bankföreningen är Finansinspektionens kommande sanktionsmöjligheter en skillnad i förhållande till dagens reglering. Bankföreningen menar att Finansinspektionen idag i stort sett endast kan ge en varning, vilket inte kostar banken något. Framöver finns ett flertal sanktioner, så som exempelvis böter, varning, utökat kapitalkrav och möjlighet att förbjuda en del av verksamheten. Finansinspektionen anger att de under dagens regelverk endast kan förelägga instituten att vidta rättelse och ålägga dem att öka kapitaltäckningsgraden om den understiger 8 %. Om ett institut regelmässigt bryter mot reglerna tvingas man att tillämpa rörelsereglernas sundhetsparagrafer, vilka tar sikte på de fall där instituten inte anses bedriva en sund verksamhet. Under pelare 2, i det kommande regelverket, finns dock ytterligheterna med exempelvis ökat kapitalkrav eller föreläggande om att minska riskexponeringen. De gamla sanktionerna kommer att finnas kvar men möjlighet att agera på ett tidigare stadium och på ett mer nyanserat sätt kommer, enligt Finansinspektionen, att finnas. Enligt regelverket kan tillsynsmyndigheterna kräva att ett kreditinstitut som inte uppfyller kraven, på ett tidigt stadium vidtar nödvändiga åtgärder för att komma till rätta med denna situation. I detta syfte skall tillsynsmyndigheterna bland annat ha befogenhet till att ålägga ett institut att ha en högre kapitalbas än vad som anges i den första pelaren i Basel II, att kräva att ett institut behandlar tillgångar på ett speciellt sätt, att införa restriktioner eller begränsningar för kreditinstitutets verksamhet, transaktioner eller nätverk och att reducera den inneboende risken i kreditinstitutets verksamheter, produkter och system.⁸¹

Såväl FSB som SEB ser positivt på Finansinspektionens framtida tillsyn. Vidare befarar varken FSB, SEB eller Nordea att ett mer intimt samarbete med Finansinspektionen skall ge konkurrensfördelar för vissa banker. FSB tror att den framtida tillsynen kommer att bidra till en större trygghet och stabilitet i det finansiella systemet. Dock framhåller FSB att det finns en risk att Finansinspektionens granskningar tar en del energi från bankernas affärsverksamhet, men detta är något som de inte ser några större problem med. FSB:s dialog med finansinspektionen sker idag framförallt genom Bankföreningen som remissinstans på Finansinspektionens olika föreskrifter. Det finns även direktkontakt mellan olika tjänstemän på bankerna och tjänstemän på finansinspektionen.

SEB tror att Finansinspektionen kommer att få en betydligt bättre närhet till bankverksamheten, vilket ökar deras förståelse för både risker och svårigheter inom banknäringen. SEB ger även uttryck för en förhoppning om att Finansinspektionen framöver kommer att identifiera problem tidigare än idag. SEB tror att det framtida arbetet med FI kommer att bli något mer frekvent och omfattande, men skillnaden från idag kommer endast att vara marginell.

Beträffande Finansinspektionens framtida tillståndsgivande och tillsyn ser Nordea ett problem med att Finansinspektionen brister i kompetens. Nordea anger att regelverket är otroligt komplext vilket gör att Finansinspektionen har svårt att hålla jämna steg med bankerna i utvecklingen. Nordea ser en risk i att Finansinspektionen kommer att bli väldigt tekniska i sin granskning och inte kommer att förstå den enskilda bankens verksamhet till följd av bristande kompetens. Bankerna måste dock anpassa metoderna till verksamheten.

---

⁸¹Basel II p. 759-760 och KOM(2004) 486 slutlig, art 136.

Angående införandet av det nya regelverket menar Finansinspektionen att en tidig målsättning har varit att ha en så transparent process som möjligt och en nära dialog med finanssektorn finns. Olika former av externa referensgrupper, där banker och andra institut har varit med, har funnits. Föreskriftsförslag och innehållet i den information som krävs för prövning av riskmetoderna har alltid skickats ut på remiss.

4.5.4.2 Utökat kapitalkrav under pelare 2

Beträffande Finansinspektionens framtida användande av möjligheten att utöka bankers kapitalkrav, har de olika respondenterna skilda uppfattningar. Bankföreningen menar att tanken är att denna möjlighet inte skall användas överhuvudtaget. Bankföreningen anger att tanken med pelare 2 är att bankerna själva skall bedöma alla risker som man är utsatt för och som inte innefattas av pelare 1. Det är upp till bankerna själva att bestämma om det krävs extra kapital för dessa risker eller om det krävs en beredskapsplan eller något liknande.

Finansinspektionen anger att det inte finns någon automatik i bedömningen, utan tillsynsmyndigheten gör en samlad bedömning av all information om banken. Finansinspektionen utgår dock ifrån att denna möjlighet kommer att användas. Finansinspektionen menar att utkastet till direktivet poängterar att möjligheten inte skall tillgripas förrän man har ändrat i exempelvis interna rutiner, strukturer eller portföljsammansättning och det skall således inte gå att köpa sig fri från en dålig riskhantering eller en dålig organisation. I utkastet till direktivet framgår att tillsynsmyndigheterna skall ålägga, åtminstone de kreditinstitut som har otillräckliga styrformer, metoder, mekanismer och strategier för hantering och täckning av sina risker, ett högre kapitalkrav än det som framräknats enligt första pelaren i Basel II. Detta dock under förutsättning att det inte är troligt att förstärkningar i dessa avseenden skulle kunna åstadkommas inom rimlig tid endast genom tillämpning av andra åtgärder.⁸²

SEB tror tveklöst att Finansinspektionen kommer att använda sig av möjligheten att ålägga ett högre kapitalkrav, med beaktande av bankers totala risktagande, än det som krävs för riskerna under pelare I. SEB tror att risken för ett utökat kapitalkrav enligt pelare II kommer variera mellan olika banker beroende på bankernas karaktäristika. Faktorer som ökar risken är koncentrationsrisker till följd av odifferentierat risktagande och verksamhetens komplexitet. Nordea anger att tillsynsmyndigheterna kommer att se en möjlighet att höja kapitalkravet för alla banker genom pelare 2 men att Finansinspektionen gett uttryck för att denna möjlighet endast skall användas som sista utväg. F&F betraktar denna möjlighet som en ytterlighet som inte kommer att användas i någon större utsträckning, utan anger att det troligtvis kommer att ske en dialog om eventuella åtgärder till följd av brister innan denna möjlighet används.

4.5.4.3 Skillnader i tillsyn mellan länder

Respondenterna ger uttryck för att det finns en risk i att tillsynsmyndigheter i olika länder ställer olika krav på bankerna, då det finns olika nationella valmöjligheter i regelverket. De poängterar dock att det, framförallt inom EU men även inom Baselkommittén, finns ett samordningsarbete angående tillämpningen för att göra den mer enhetlig. I ett internationellt perspektiv så tror dock FSB att Basel II i sig leder till att tillsynsmyndigheterna i Basel II-länder kommer att ställa mer enhetliga krav än idag.

---

⁸² KOM(2004) 486 slutlig, art 136 p. 2.

Nordea ser en uppenbar risk i att olika länders tillsynsmyndigheter kommer att ställa olika krav. Nordea tror dock inte att de nationella valmöjligheterna är det främsta skälet till detta, då dessa är så få att kontrollen över dem kan bibehållas. Den stora risken är dock att enskilda regleringar i regelverket kan få olika betydelser i olika länder till följd av bristande översättningar. Till följd av att exempelvis ett förstärkningsord läggs till i den svenska versionen kan kraven bli betydligt högre. Nordea anger att Finansinspektionen på detta sätt redan stramat åt vissa krav och ser detta som ett konkurrensmässigt problem. Om det, till följd av översättningen av kraven, blir mycket svårare att få godkänt för IRBA i Sverige än i exempelvis England och fler banker till följd av detta skulle bli tvungna att använda schablonmetoden, så är detta konkurrenspåverkande då dessa banker skulle få ett högre kapitalkrav. Den enda lösningen på detta konkurrensproblem är, enligt Nordea, en gemensam tillsynsmyndighet för hela Europa.

En fråga Bankföreningen driver är införandet av en så kallad Lead Supervisor. Innebörden skulle vara att exempelvis Finansinspektionen skulle leda tillsynsarbetet för sina banker oavsett i vilka länder bankerna verkar och på så sätt uppnår man en lika tillämpning för det enskilda institutet. Bankföreningen har en förhoppning om och verkar för att de nationella olikheterna i tillsynen inte skall påverka konkurrensen.

Finansinspektionen uppger att de kommer att ansvara för tillsynen av de internationellt verksamma svenska bankernas företagsgrupper. Dock har de inte jurisdiktion över de enskilda utländska dotterföretagen till de svenska bankerna. Tillsynen av hela företagsgruppen förutsätter dock ett nära samarbete med utländska tillsynsmyndigheter vid prövning av metoder och tillsyn. FSB är verksam i flera olika länder och menar att de genom Basel II endast behöver skicka in en enda ansökan om att tillämpa de avancerade metoderna. Denna ansökan skickas till Finansinspektionen som är moderbolagets tillsynsmyndighet. Sedan koordinerar Finansinspektionen arbetet med de tillsynsmyndigheter som är belägna i de länder där FSB är verksam, vilket upplevs som väldigt smidigt. Basel II kommer, enligt FSB, således att leda till att tillsynsmyndigheterna samarbetar i mycket högre grad än vad de gjort tidigare. Detta resonemang bekräftas av regelverket. För internationellt verksamma banker skall de behöriga tillsynsmyndigheterna arbeta gemensamt för att fastställa om de begärda tillstånden för att använda olika metoder skall beviljas eller inte samt även besluta om eventuella villkor som skall gälla för tillståndet.⁸³

Finansinspektionen anger vidare att det i regelverket finns bestämmelser om så kallad mutual recognition. Detta innebär att om exempelvis Sverige väljer att tillämpa en mer förmånlig regel än Danmark kan de danska bankerna som rör sig på den svenska marknaden få använda den mer förmånliga regeln på sin svenska verksamhet. Mutual recognition syftar till att bankerna skall kunna verka på mer lika villkor. Detta resonemang bekräftas av regelverket.⁸⁴

För att bedöma huruvida olikheter i olika tillsynsmyndigheters tillämpning kommer att påverka den gränsöverskridande konkurrensen poängterar SEB att man måste se till var konkurrensen finns. Gränsöverskridande konkurrens finns främst bland de stora internationellt aktiva bankerna och där ser SEB ingen risk för snedvriden konkurrens.

---

⁸³Basel II p. 782 och KOM(2004) 486 slutlig artikel 129 p. 2.

⁸⁴Basel II p.783.

4.6 Extern informationsgivning

4.6.1 Allmänt

Den tredje pelaren i Basel II behandlar marknads genomlysning av bankerna och syftar till att vara ett komplement till det lägsta kapitalkrav som fastställs under den första pelaren och tillsynsmyndigheternas granskning under den andra pelaren. Genomlysningen skall försöka uppnås genom att ålägga bankerna att publicera relevant information beträffande kapitaltäckning.⁸⁵ Genom att informationen publiceras ges marknaden möjlighet att bedöma bankers finansiella styrka och riskprofil, vilket bidrar till att skapa incitament för bankerna att verka så att systemriskerna minskar.⁸⁶

4.6.2 Informationens innehåll

De krav på extern informationsgivning som ställs av Basel II är betydligt mer långtgående än de som krav som ställs av den innevarande regleringen. Idag ställs det krav på en kapitaltäckningsanalys i årsredovisningen, där endast uppgifter om kapitalbasen och kapitaltäckningen för kreditrisker och marknadsrisker behövs lämnas.⁸⁷

Inledningsvis ställer Basel II krav på att alla banker skall ha en av styrelsen fastställd policy för informationsgivning. Här skall framgå hur information om bankens risktagande, utveckling och ekonomiska ställning skall publiceras. Vidare skall utarbetade utvärderingsmetoder för den offentliga informationens effektivitet och riktighet finnas. Dessa metoder skall även ta hänsyn till informationens väsentlighet och frekvens.⁸⁸

Basel II föreskriver även att redovisning av en riskpolicy, fastställd av bankens styrelse, skall ske. Information om riskhanteringssystem, organisationsstruktur, rapporteringsvägar samt riskkontrollens uppbyggnad och organisation skall även lämnas.⁸⁹

Vidare tvingas bankerna att lämna detaljerad information om dess riskbärande kapital och risker. För det riskbärande kapitalet skall av informationen bland annat framgå kapitalbasens storlek och sammansättning och värderingsprinciperna för såväl balansräkningens poster som kreditförluster. Informationen som skall lämnas beträffande bankens risker skall innefatta alla risktyper som banken är exponerad mot. Som exempel kan kreditrisk nämnas. För denna risk skall bland annat det totala beloppet för de riskvägda tillgångarna och de specifika uppgifter för den metod⁹⁰ som banken använder för att bestämma kapitalkravets storlek anges.⁹¹

4.6.3 Formerna för informationsgivningen

Den information som bankerna skall lämna enligt reglerna ovan skall som huvudregel publiceras två gånger per år. För vissa uppgifter av mer kvalitativ natur ställs det dock endast krav på en årlig publicering. Även skyldighet att företa en tätare publicering kan föreskrivas

---

⁸⁵ Basel II p. 809.

⁸⁶ Finansinspektionen 2002:8, sid. 24.

⁸⁷ 6 kap. 3 § Lag (1995:1559) om årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag.

⁸⁸ Basel II p. 821.

⁸⁹ Basel II p. 824.

⁹⁰ Schablonmetoden eller IRBA.

⁹¹ Basel II p. 822.

för banker som utsätts för snabbt föränderliga risker och internationella banker.⁹² I utkastet till EG-direktiv ställs det dock endast krav på en årlig rapportering.⁹³

Hur en publikation av den föreskrivna informationen skall ske framgår inte av Basel II mer än att uppgifter som har ett inbördes samband om möjligt skall publiceras på samma ställe. Om informationen av någon anledning inte kan publiceras tillsammans med övrig redovisning skall det tydligt framgå var denna information går att finna.⁹⁴

4.6.4 Extern informationsgivning och banker

Angående den externa informationsgivningen uppger Finansinspektionen att bankerna idag skall lämna en kapitaltäckningsanalys i en not i årsredovisningen. Även i delårsrapporterna lämnas uppgift om kapitaltäckningsgrad, även om det inte finns något formellt krav på detta. Det finns även krav att bankerna skall lämna information om sin riskexponering. Dessa krav återkommer i pelare 3 i det nya regelverket. Finansinspektionen poängterar att Sverige ur ett internationellt perspektiv redan idag har en ganska omfattande upplysningsapparat. För de svenska bankernas del kommer det dock ändå att bli mer specificerat. I utkastet till direktivet står det att extern kapitaltäckningsinformation skall offentliggöras årligen, men Finansinspektionen kan efter bemyndigande från regeringen komma att kunna föreskriva ett mer frekvent offentliggörande. Detta uttalande av Finansinspektionen stöds av utkastet till direktivet.⁹⁵ Finansinspektionens föreskriftarbetet har dock ännu inte nått dit.

Enligt Bankföreningen är dagens krav på den externa informationsgivningen väldigt låga men att de stora bankerna dock visar mer än vad som krävs. Genom det nya regelverket kommer kraven att vara större än idag och nivån på kraven uppfattas som rimlig av Bankföreningen. De krav som fanns i det första utkastet till Basel II har tonats ned då det där föreskrevs att information som egentligen betraktas som affärshemligheter skulle lämnas ut.

FSB:s externa informationsgivning beträffande kapitaltäckning ges framförallt i årsredovisning och delårsrapporter, där riskvägt belopp och kapitaltäckningsgrad rapporteras. Vidare ges allmänna beskrivningar om hur riskhanteringen sker. Basel II kommer att medföra att FSB kommer att lämna ett antal nya uppgifter, men kan inte se någon dramatik i förändringarna. Hur informationen skall presenteras är ännu inte fastställt, då det enligt FSB ligger längre fram i tiden. Troligen kommer information om kapitaltäckningen fortfarande att komma presenteras i såväl delårsrapporter som i årsredovisningen där informationen i den senare kommer att vara mer utförlig. FSB tror att de genom en utökad informationsgivning kommer att kunna tydliggöra sin låga riskprofil för marknaden och att detta leder till minskade upplåningskostnader.

SEB anger att dagens publika externa informationsgivning beträffande kapitaltäckning återfinns i kvartalsrapporterna och årsredovisningen. För de nordiska bankerna kommer förändringen inte att bli lika betydande som för andra banker, då många av de krav som kommer att ställas redan uppfylls. Det ställs dock krav på en något finare redovisning och att bankerna skall visa en del riskmått som ej visas idag, vilket innebär en informationsökning om bankernas kreditportföljer och säkerhetsvärden. SEB anger att de kommer att fortsätta att informera externt om kapitaltäckningen i kvartalsrapporter och årsredovisning, trots att EG-

---

⁹² Basel II p. 818.

⁹³ Art. 147 p. 1, KOM(2004) slutlig.

⁹⁴ Basel II p. 815.

⁹⁵ Art. 149, KOM(2004) slutlig.

direktivet endast ställer krav på en årlig rapportering. SEB anger att informationsgivningen till marknaden har samband med priset för bankupplåningen. Priset är väldigt nära knutet till vilken rating och tro om framtid och utveckling banken har. Källan till detta är den externa rapporteringen.

Nordea uppger att den främsta förändringen för deras externa informationsgivning är att de tvingas att redogöra för alla detaljer om sina modeller. Detaljnivån i informationsgivningen kommer således att öka väsentligt. Nordea kommer inte att förändra informationsgivningens olika forum, vilka även i fortsättningen kommer att vara årsredovisning, delårsrapporter, Nordeas hemsida, möte med investorer samt direkt information till ratinginstitut.

F&F anger att det i deras årsredovisning finns ett avsnitt i förvaltningsberättelsen som behandlar riskhantering och en not om kapitaltäckning. I delårsbokslutet finns även kapitaltäckning med som nyckeltal. I och med att redovisningen sker på detta sätt idag, så kommer de troligtvis i fortsättningen också att publicera informationen här. F&F upplever den kommande informationsgivningen, där man beskriver vilka mätmetoder och värderingsmetoder man använder i syfte att läsare skall kunna bedöma om man efterlever kraven, som en del i den certifiering som F&F uppfattar regelverket. F&F uppger att de tidigare inte kunnat se att informationen om kapitaltäckning påverkat priset för deras upplåning. Idag expanderar man dock och i diskussionen med intressenter om ett obligationsprogram från F&F är kapitaltäckning en av många delar som påverkar intressenternas rating av F&F och således även priset.

4.7 Bankers övergripande syn på Basel II

4.7.1 Brister i Basel II

FSB anser i huvudsak att de kommande kapitaltäckningsreglerna är bra och anger att reglernas komplexitet kan ses som en styrka såväl som en svaghet. Även Nordea menar att reglerna är alltför komplicerade. SEB ser en brist i att det nya regelverket är väldigt detaljstyrt och preskriptivt vad gäller regleringen av kreditrisk. Konsekvensen av detta är att vissa kostsamma investeringar och förändringar av kreditriskmodeller har gjorts enbart för att uppfylla kraven även om de kunde ha gjorts på ett lika bra men mer effektivt sätt. En ytterligare brist som SEB framhåller är att det i regelverket inte inryms diversifieringseffekter och korrelationer mellan olika risktyper. Dock har man förståelse för detta och tror att utvecklingen kommer att leda till att man framöver även kommer att ta hänsyn till detta.

F&F ser i grunden positivt på de nya kapitaltäckningsreglerna då man bland annat måste gå igenom sina strukturer. Även styrelsens medvetenhet om risker kommer att öka. Dock ser de en risk i att den dagliga handläggningen kan bli något fyrkantig med så strikta regler. Som en konsekvens av det nya regelverket menar F&F att det för småföretagare kommer att bli dyrare att få tag på kapital. Dessa företag har ofta låg soliditet och kommer att placeras i en hög riskklass. Till följd av detta krävs en högre kapitaltäckning för krediter till dessa företag och priset på krediterna kommer således att öka.

En svaghet som Finansinspektionen identifierat i det nya regelverket är att vissa risker som ursprungligen var tänkta att inrymmas under pelare 1 placerats under den samlade riskbedömningen under pelare 2 till följd av att man internationellt inte kunnat nå en överenskommelse om en enhetlig mätmetod. Som exempel kan nämnas ränterisker i

bankboken och andra vissa mer kvantifierbara risker. Vidare har kapitalbasen inte genomgått någon översyn, vilket dock aviserats komma att ske.

4.7.2 Syn på framtidens kapitaltäckningsreglering

I en närliggande framtid menar Bankföreningen att EU och Baselkommittén kommer att göra en översyn av vilka kapitalposter som skall få ingå i kapitalbasen, vilket lämnades utanför Basel II. FSB förutser kommande ändringar för kapitaltäckningsregler som beaktar double-default. Detta begrepp innebär att bankerna inte endast skall beakta låntagarens kreditvärdighet utan även ta hänsyn till en eventuell borgensmans kreditvärdighet vid beräkning av kapitalkravet för kreditrisken. SEB tror att den finansiella sektorn framöver önskar ett regelverk som täcker hela den finansiella branschen, då många bankkoncerner är verksamma inom en mängd områden. Det lapptäcke av en oerhörd mängd olika regleringar för olika finansiella områden som finns idag medför ofta regelkonflikter, enligt SEB. Nordea förutser en ständig förändring i reglerna kring kapitaltäckning. Två förändringar som Nordea lyfter fram är dels tron om en framtida gemensam tillsyn i hela Europa, dels tron om att mer riktigt interna modeller kommer att användas vid beräkning av kapitaltäckningsgraden.

Finansinspektionen anger att förändringen av värderingsreglerna genom IFRS kan få effekter på kapitalbasen, vilket inte riktigt lämpar sig ur ett tillsynsperspektiv. Mot bakgrund av detta arbetar CEBS med så kallade prudential filters, det vill säga filter för att filtrera bort vissa effekter som de nya redovisningsreglerna kan få på kapitalet. I Sverige pågår även ett arbete med att implementera direktivet för finansiella konglomerat, som bland annat stipulerar en gemensam mätning av kapitalet hos blandade finansiella bank- och försäkringskoncerner.

4.7.3 Hämmar regelverket konkurrensen?

FSB ser en risk i att Basel II kan påverka konkurrensen i den bemärkelsen att bankerna genom användandet av de mer avancerade metoderna kommer att kunna ta hänsyn till risken på ett annat sätt i sin prissättning. De banker som inte använder dessa metoder riskerar att sätta ett för lågt pris på högriskengagemang och ett för högt pris på lågriskengagemang, vilket försämrar deras konkurrenssituation.

SEB ser däremot egentligen inget problem med konkurrensen till följd av att mindre banker inte kan komma att använda de mer avancerade riskmetoderna. Dock ser de en utveckling som medför att tröskeln för att starta en ny bank blir högre till följd av ökade kostnader. Det skulle i sin tur kunna betyda att man inte får samma bredd på nischbanker, vilka kan vara till nytta för konsumenterna. SEB tror vidare att regeländringarna kan leda till omstruktureringar och ompositionsring i branschen. De banker som är överviktade i privatkundsegmentet kan behöva ha en större andel av företagsexponering medan andra banker kan ha det tvärtom. Följden kan exempelvis bli att man säljer en företagsbank och köper en liten bank. Basel II kommer inte ensamt att leda till att stora banker kommer att köpa upp mindre banker, då det är många aspekter som vägs in i ett köp. Teoretiskt sett skulle man dock kunna finansiera uppköpet av en mindre bank genom att tvätta kreditportföljen genom storbankens interna riskmodeller.

4.7.4 Övrigt

Bankföreningen anser att det finns delar av regelverket som medför orimliga kostnader om man jämför med vad bankerna uppnår i stabilitet som följd av regeländringen. Många banker

finner dock ett business case i regeländringen. För banker som redan har bra interna riskmätningssystem kan det tyckas vara onödigt resurskrävande att förändra dessa system endast med anledning av regeländringen. FSB, SEB och Nordea tror att de positiva effekter som följer av regelverket överstiger deras kostnader för implementering trots att de väljer interna riskmodeller och ser således regelverket som ett positivt business case.

Vidare tror samtliga respondenter att de riskmodeller som nu kommer att användas hade kunnat ha en viss begränsande effekt på den finansiella kris som inträffade i början av 1990-talet, då dessa modeller hanterar risk på ett bättre sätt.

Finansinspektionen uppger att regelverket kommer att bli föremål för förändringar i EG-direktiv, vilka troligtvis kommer att antas under hösten 2005. Dessa förändringar kommer att införlivas i svensk lagstiftning och kommer således att bli formellt bindande för de svenska bankerna. Reglerna planeras att träda i kraft den 1 januari 2007. Dock kommer exempelvis inte AMA för operativa risker och den avancerade metoden för kreditrisker att tillåtas förrän den 1 januari 2008. Till följd av att prövningen, av de metoder som bankerna ansöker om att få tillämpa, är en mycket avancerad process kommer Finansinspektionen att påbörja denna under andra halvåret 2005.

4.8 Sammanfattning

Genom den empiri som presenterats ovan kan en bild av hur bankerna påverkas, hur de kommer att handla samt deras attityder skapas. Bankernas handlande kan ställas i relation till regelverkets regleringar och valmöjligheter, vilka till viss del redogjorts för.

Samtliga banktjänstemän som intervjuats har anfört att de kommer att tillämpa IRBA vid beräkning av kreditrisk och Bankföreningen anger att totalt tio institut planerar att tillämpa IRBA. Det främsta skälet till valet av IRBA uppges vara förväntningar från tillsynsmyndigheten och andra intressenter. Samtliga respondenter förväntar sig ett sänkt kapitalkrav som en följd av tillämpning av IRBA.

Av de intervjuade bankerna är det endast SEB som har för avsikt att direkt tillämpa AMA för operativa risker. Övriga banker väljer att använda schablonmetoden. FSB strävar dock efter att tillämpa AMA i ett senare skede. De svårigheter som identifierats angående operativ risk är främst insamlandet av relevant data för att möjliggöra en tillämpning av AMA. Övriga metoder ser man inga svårigheter med.

En generell uppfattning är att förändringen i tillsynen inte är så dramatisk, men att Finansinspektionens närhet till bankerna kommer att öka. En förändring som uppfattas som positiv av såväl Bankföreningen som Finansinspektionen är de mer nyanserade sanktionsredskap som tillsynsmyndigheten utrustas med. Vidare ger respondenterna uttryck för att det finns en risk i att tillsynsmyndigheter i olika länder ställer olika krav på bankerna, då det finns olika nationella valmöjligheter i regelverket.

Den kommande regelförändringen kommer att innebära betydligt större krav på den externa informationen om kapitaltäckning. För de svenska bankerna kommer förändringen dock inte att bli alltför betydande då de redan idag ger ut betydligt mer information än vad som krävs enligt dagens reglering.

En genomgående uppfattning är att reglerna är alltför komplexa och detaljerade. Dock ser samtliga respondenter positivt på införandet av regeländringarna.

5 Slutdiskussion

5.1 Inledning

Detta kapitel avser främst att besvara frågan om hur banker kommer att påverkas av de nya reglerna om kapitaltäckning. Det teoretiska bidraget som uppsatsen ger kommer därefter att presenteras. Vidare görs en reflektion över vilka eventuella brister i arbetet som möjligen sänker trovärdigheten av studiens slutsatser. Avslutningsvis presenteras ett antal forskningsuppslag som identifierats under processen.

5.2 Forskningsfrågan besvaras

Hur kommer banker att påverkas av de nya reglerna om kapitaltäckning?

Cirka tio svenska institut kommer att använda Internal Ratings-Based Approach (IRBA) vid beräkning av kapitalkrav för kreditrisk och den främsta anledningen till detta är de förväntningar från bankers intressenter som skapats till följd av regelverket. Flertalet av de banker som väljer att tillämpa IRBA använder idag liknande modeller varför den praktiska förändringen i detta inte blir betydande. Som en följd av regeländringen kommer kapitalkravet att förändras för banker beroende av dels vilken kreditriskmodell de väljer att tillämpa, dels hur portföljen är sammansatt. IRBA förväntas medföra ett lägre kapitalkrav medan schablonmetoden förväntas ge ett något högre. Riskfyllda portföljer förväntas få ett högre kapitalkrav medan mindre riskfyllda portföljer förväntas få ett lägre. Det finns dock en osäkerhet bland bankerna huruvida de skall minska sin kapitalbas vid ett lägre kapitalkrav, då de bland annat inte vet hur marknaden skulle reagera på en sådan minskning. En ökad volym eller återköp av egna aktier anges vara två sätt att minska sin kapitaltäckningsgrad utan att kapitalet förändras. Regelverkets förbättrade kreditriskmodeller anses vidare kunna påverka prissättning på krediter, kundinriktning och konkurrensen. Exempelvis kommer en fordran med låg riskexponering inte att kräva att banken skall hålla lika mycket kapital som tidigare varför detta kan sänka låntagarens kostnad för krediten.

Regleringen om operativ risk påverkar inte merparten av bankernas arbete nämnvärt. Bankerna arbetar med operativ risk sedan tidigare och inga betydande förändringar väntas därför för att möjliggöra en tillämpning av schablonmetoden, vilken majoriteten av bankerna kommer att tillämpa. En tillämpning av schablonmetoden ställer nämligen inte krav på att banken aktivt mäter sina operativa risker. En av de studerade bankerna ämnar tillämpa Advanced Measurements Approaches (AMA) direkt och ytterliggare en strävar mot en framtida tillämpning av AMA. AMA förutsätter att banker kan mäta de faktiska operativa risker som de utsätts för genom relevant data. En stor förändring för de banker som vill tillämpa AMA, är det problematiska arbete som krävs för att få tillgång till erforderlig information genom bland annat internationella konsortier och datapooler.

Tillsynsmyndigheterna kommer, som följd av den kommande regleringen, att få en mer aktiv roll än vad de har idag. Tillsynsmyndigheternas arbete i den kommande regleringen innebär dels att godkänna och följa upp riskmättningsmodellerna, dels att kontrollera att bankerna har ett tillräckligt kapital i enlighet med regleringen. Regelverket ställer således krav på ett ökat

engagemang från tillsynsmyndigheterna och tillsynen kommer att bli något mer frekvent och omfattande. Även om det finns en risk att tillsynen blir väldigt teknisk och att tillsynen kommer att ta en del fokus från bankernas affärsverksamhet, så kommer det större engagemanget troligtvis att leda till en ökad förståelse från tillsynsmyndigheterna för såväl risker som svårigheter inom banknäringen. Till följd av tillsynsmyndigheternas mer nyanserade sanktionsredskap och möjligheten att agera även innan en skada är skedd, exempelvis genom att ställa krav på ett utökat kapitalkrav enligt den andra pelaren i Basel II, så kommer troligtvis tryggheten och stabiliteten i det finansiella systemet att bli större.

Det finns en risk att tillsynen kommer att skilja sig åt mellan olika länder. En orsak till detta är att det i regelverket finns ett antal nationella valmöjligheter, där det är upp till de nationella lagstiftarna och tillsynsmyndigheterna att själva bestämma utformningen av regleringen. Det finns även en risk att, i översättningen av kraven, enskilda regleringar i regelverket kan få olika betydelser i olika länder. Dessa internationella skillnader kan få konkurrensmässiga konsekvenser. Exempelvis kan detta leda till att banker i vissa länder lättare får tillstånd för att använda de mer avancerade metoderna, vilket kan leda till ett minskat kapitalkrav, bättre prissättning på krediter och en bättre konkurrensposition.

Kraven på den externa informationsgivningen kommer att bli mer omfattande än vad som krävs idag. Dock har de svenska bankerna, redan idag, en ganska omfattande upplysningsapparat, varför det för de svenska bankerna framför allt kommer att skilja sig åt i redogörandet för de interna riskmättningsmodellerna. I utkastet till EG-direktivet föreskrivs att informationen skall återges årligen, men de svenska bankerna kommer att fortsätta att publicera information kvartalsvis, även om informationen i årsredovisningen kommer att vara betydligt mer omfattande än i kvartalsrapporterna. Den ökade informationsgivningen kan leda till att bankers upplåningskostnader påverkas, då banker genom ökad informationsgivning tydligare visar sin riskexponering. Bankers finansiärer kan således få en bättre bild av dess riskexponering och anpassa sina avkastningskrav efter denna.

Det finns en risk att regelverket kommer att få en påverkan på konkurrensen på den svenska finansiella marknaden. Att bygga upp ett system som uppfyller tillsynsmyndigheternas krav för internmättningsmetoderna, IRBA och AMA, kräver mycket resurser. Banker som inte har möjlighet att lägga ner resurser på en sådan systemuppbyggnad och som på grund av detta kommer att använda schablonmetoderna kan komma att göra felaktiga prissättningar i förhållande till vilken risk de tar. Internmättningsmetoderna är betydligt mer riskkänsliga. Att inte kunna beakta den verkliga risken i full utsträckning i sin prissättning av krediter kan leda till en försämrad konkurrenssituation.

5.3 Studiens teoretiska bidrag

Respondenterna ser överlag positivt på den kommande regleringen. I studien har det visat sig att respondenternas uppfattningar om det kommande regelverket är relativt samstämmiga. Det har framkommit att bankerna kommer att agera på liknande sätt vid valen av riskmättningsmetoder. Det är endast SEB som skiljer sig, då de har för avsikt att tillämpa AMA för operativa risker redan från den dag då det blir tillåtet. Även bankernas motiv till de olika valen och attityder i övrigt till regelverket är väldigt lika. Som vi ser det finns det två möjliga skäl till bankernas positiva inställning trots att det i litteraturgenomgången har visats att det inom akademien har uttryckts kritik mot stora delar av regelverket:

1. Forskare på universiteten söker hela tiden lösningar som är så korrekta som möjligt, utan att göra en proportionerlig avvägning mellan den praktiska nyttan av införandet av fullständigt korrekta modeller och svårigheterna och kostnaderna med införandet av sådana modeller.
2. Regelverkets uppbyggnad och alla de stödjande dokument som utarbetats av centralbankerna och tillsynsmyndigheterna i olika länder har påverkat de som arbetar praktiskt med att implementera regelverket och modellerna, så att de inte reflekterar över de negativa sidorna av regelverket och alternativen till regleringen. Genom det sätt som informationen är presenterad, från Baselkommittén, EU och andra auktoriteter, har det således konstruerats vetenskapliga fakta ur påståenden från nämnda auktoriteter.⁹⁶

Vilken av ovanstående förklaringar som är mest korrekt är svårt att avgöra. Dock skall det framhåvas att det finns uttalanden kring regelverket som skulle kunna tyda på att den andra punkten till viss del kan stämma överens med verkligheten.

“The Committee believes that the revised Framework will promote the adoption of stronger risk management practices by the banking industry, and views this as one of its major benefits.”⁹⁷

“Det råder stor enighet om att den nuvarande situationen är ohållbar.”⁹⁸

”På en mer övergripande nivå kommer de nya reglerna att leda till omallokering av riskkapital i banksystemet så att det finns på plats i de verksamheter som är mest riskfyllda. Detta kommer inte bara till att skapa ett mer robust banksystem utan också öka det finansiella systemets bidrag till välfärdsutvecklingen.”⁹⁹

Uttalanden som är så pass faktalika som de ovan bidrar till att skapa gemensamma attityder och en gemensam föreställningsram över vilka konsekvenser den kommande regleringen kommer att få för bankerna. Upprepade och övertygande uttalanden från auktoriteter, så som Baselkommittén, EU och tillsynsmyndigheterna, kan ha lett till att det socialt har producerats vetenskapliga fakta ur dessa uttalanden. Även den omständighet att Basel II är mycket detaljrik och komplex, vilket har till följd att det är svårt att få en övergripande bild av konsekvenserna av regelverket, kan vara en omständighet som bidrar till att uppfattningarna tenderar att bli överensstämmande, då komplexiteten kan medföra att man förlitar sig på hur andra har uppfattat regelverket. Slutligen kan den omständighet att presentationen av risk görs med siffror, vilket normalt uppfattas som mer objektivt och neutralt, vara en omständighet som bidrar till att regelverket uppfattas som positivt av de praktiskt aktiva. Argumenten ovan leder till slutsatsen att en möjlig förklaring till de många samstämmiga argumenten och den utbredda positiva inställningen till det nya regelverket, bland bankerna, främst är ett resultat av dels hur reglerna presenteras, dels av det stöd som de ovan nämnda auktoriteterna uttrycker.

---

⁹⁶ Jfr. diskussionen kring konstruerandet av fakta i kapitel 2.6.

⁹⁷ Basel II p. 4.

⁹⁸ KOM(2004) 486 slutlig.

⁹⁹ Finansinspektionen 2002:8.

5.4 Reflexioner över studiens slutsatser

Studien bygger på intervjuer av tre storbanker, en mindre sparbank, Bankföreningen samt Finansinspektionen. Urvalet av bankerna kan möjligen upplevas lite snävt då vi inte intervjuat fler småbanker eller några mer nischade kreditinstitut som exempelvis SBAB, vilka endast är verksamma inom bostadsfinansiering. En studie med ett bredare urval hade kunnat ge mer generaliserbara slutsatser.

Beträffande de slutsatser som dragits är de sprungna ur främst telefonintervjuer. Detta faktum kan eventuellt ha bidragit till att intervjuerna blivit mindre öppna än vad som varit fallet under personliga intervjuer. Som en följd av detta finns det en möjlighet att respondenterna inte har bidragit med egna resonemang som går utanför den ram som frågeformuläret utgjort.

5.5 Förslag till vidare forskning

Denna studies forskningsfråga ger upphov till ett flertal frågeställningar som det dock inte funnits möjlighet att besvara i denna uppsats.

En fråga som hade varit intressant att undersöka är om det finns några skillnader mellan storbanker och små nischade banker avseende attityden till det kommande regelverket. Reglerna kommer troligen att medföra att mindre banker inte kommer att tillämpa de mer avancerade metoderna vilket kan få konkurrensmässiga effekter. En sådan komparativ studie hade kunnat ge en bättre bild av den framtida nationella konkurrenssituationen.

En ytterligare frågeställning av intresse är om det finns skillnader i hur banker i andra länder uppfattar och kommer handla utifrån regelverket. Regelverkets nationella valmöjligheter och olika innebörder av samma regel till följd av översättningar kan bidra till internationella skillnader i tillämpningen av regelverket. Detta är av intresse för den internationella konkurrensen.

Med beaktande av den externa ratingens roll i schablonmetoden för kreditrisker är det av intresse att undersöka om ratinginstitut planerar att ranka småföretag i Sverige eller om utvecklingen möjligen går mot att det bildas nya nationella ratinginstitut som kommer att ranka dessa småföretag. Idag är relativt få svenska företag rankade. Denna undersökning är av intresse då schablonmetodens åsyftade riskkänslighet endast får full effekt om en banks samtliga låntagare är rankade.

Vidare så kan det några år efter regelverkets inträde vara intressant att undersöka tendenser bland banker att lämna grundläggande riskmodeller till förmån för de mer sofistikerade modellerna. Regelverket uttrycker en förväntan om att detta skall vara fallet och det är därför intressant om regelverket medför önskade effekter.

Referensförteckning

Skriftliga källor

af Jochnick, Kerstin, *Finansinspektionens tillsyn i ett Basel II-perspektiv*, Anförande vid Risk Management Forum den 17 februari 2004, www.fi.se, 2005-04-25.

Alvesson, Mats och Sköldbberg, Kaj, *Tolkning och reflektion – Vetenskapsfilosofi och kvalitativ metod*, Lund 1994.

Benink, Harald och Wihlborg, Clas, *The New Basel Capital Accord: Making it effective with Stronger Market Discipline*, European Financial Management, vol. 8, No. 1, 2002, 103-115.

Blum, Jürg, *Do capital adequacy requirements reduce risk in banking?*, Journal of Banking & Finance 23 (1999) 755-771.

Chua, Wai Fong, *Teaching and learning only the language of numbers – Monolingualism in amultilingual world*, Critical perspectives on accounting, 1996, vol. 7, 129-156.

Daníelsson, Jón, Embrechts, Paul, Goodhart, Charles, Keating, Con, Muennich, Felix, Renault, Olivier och Song Shin, Hyun, *An Acedemic Response to Basel II*, Special Paper No 130, LSE Financial Market Group an ESRC Research Centre Special Paper Series, 2001.

El Jahel, Lina, Perraudin, William och Sellin, Peter, *Value at Risk*, Penning- och valutapolitik 1998:2, Sveriges Riksbank

Funered, Urban E, *Bankernas risktagande*, Lund 1994.

Jacobsen, Dag Ingvar, *Vad, hur och varför? – Om metodval I företagsekonomi och andra samhällsvetenskapliga ämnen*, Lund 2002.

KOM(2004) 486 slutlig, *Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om omarbetning av Europaparlamentets och rådets direktiv 2000/12/EG av den 20 mars 2000 om rätten att starta och driva verksamhet i kreditinstitut och rådets direktiv 93/6/EEG av den 15 mars 1993 om kapitalkrav för värdepappersföretag och kreditinstitut*, Bryssel den 14 juli 2004

Latour, Bruno och Woolgar, Steve, *Laboratory life – The construction of scientific facts*, New Jersey 1986.

Lay, Michelle, Nordström, Carl och Sandberg, Gustaf, *Kapitaltäckning – Vad innebär de kommande kapitaltäckningsreglerna för de svenska bankerna?*, Magisteruppsats vid Ekonimihögskolan vid Lunds universitet, 2002.

Lindquist, Kjersti-Gro, *Bank´s buffer capital: how important is risk*, Journal of International Money and Finance 23 (2004) 493-513.

Lundgren, Nils, *Den finansiella sektorns samhällsekonomiska betydelse*, SOU 2000:11, Finanssektorns framtid, Volym A, Bilaga 2.

Patton, Michael Quinn, *Qualitative evaluation and research methods 2nd edition*, Newbury Park 1990.

Prop. 1989/90:43.

Rime, Bertrand, *Capital requirements and bank behaviour: Empirical evidence for Switzerland*, *Journal of Banking & Finance* 25 (2001) 789-805.

Sawabe, Norio, *The role of accounting in bank regulation on the eve of Japan's financial crisis: a failure of the new capital adequacy regulation*, *Critical Aspects on Accounting* 2002, vol. 13, sid. 397-430.

SOU 1998:160, *Reglering och tillsyn av banker och kreditmarknadsföretag*.

Wahlström, Gunnar, *Worrying but accepting new measurements: the case of Swedish bankers and operational risk*, *Critical Perspectives on Accounting*, 2005.

Muntliga källor

Ahlgren, Lars, ViceVD, Färs & Frosta Sparbank, 2005-05-13.

Brink, Jimmi, Ansvarig för kapitaltäcknings- och redovisningsfrågor, Svenska Bankföreningen, 2005-05-02.

Elsnitz, Charlotte, Enhetschef Kapitalenheten, Finansinspektionen, 2005-05-10.

Evertsson, Pia, Ansvarig för Basel II Competence Center, Nordea, 2005-05-16.

Langeland, Joar, Basel II Programme Manager, SEB, 2005-04-29.

Löwenthal, Bengt-Göran, Ekonom, Svenska Bankföreningen, 2005-05-02.

Palm, Niklas, Riskanalytiker Basel II-projektet, Föreningssparbanken, 2005-04-26.

Elektroniska källor

<http://europa.eu.int/rapid/pressReleasesAction.do?reference=IP/04/899&language=en&guiLanguage=en> (2005-04-28)

<http://www.bis.org>, Basel Committee on Banking Supervision, *Basel II: International Convergence of Capital Measurement and Capital Standards: a Revised Framework*, (hänvisning Basel II)

<http://www.bis.org/bcbs/qis/qis3results.pdf>, Basel Committee on Banking Supervision, *Quantitative Impact Study 3 – Overview of Global Results*, (2005-05-17), (hänvisning QIS 3)

<http://www.fi.se>, Finansinspektionen, *Riskmätning och kapitalkrav II 2001:1*.

<http://www.fi.se>, Finansinspektionen, *Riskmätning och kapitalkrav II 2002:8*.

<http://www.sciencedirect.com>

Bilaga 1 - Frågeformulär

Kreditrisk

Vilken metod för att beräkna kreditrisk med anledning av kapitaltäckningsreglerna kommer ni att använda er av och varför?

Skiljer sig denna kreditriskmätningmetod från er interna metod för att mäta kreditrisker?

Marknadsrisk

Ser ni att er bedömning av marknadsrisker kommer att förändras genom Basel II?

Operativ risk

Gör ni idag interna mätningar av operativ risk och använder ni i så fall någon av de tre metoderna för beräkning av operativ risk som anges i Basel II?

Vilken metod för operativ risk kommer ni att använda er av framöver och varför?

Hur ser ni på relevansen av införandet av operativ risk vid beräkningen av kapitaltäckningsgraden?

Ser ni några svårigheter med att mäta dessa risker? Kan ni ge något konkret exempel?

Tillsyn och tillstånd från FI

Hur ser ni på Finansinspektionens kommande tillsyn i förhållande till den tillsyn som bedrivs idag?

Finns det en risk att tillsynsmyndigheten kommer att få ett alltför intimt och nära samarbete med bankerna?

Finns det risk för att olika tillsynsmyndigheter i olika länder ställer olika krav på bankerna? Om så är fallet kommer detta för er del att leda till konkurrensfördelar eller konkurrensnackdelar?

Hur kommer ert samarbete med FI fungera i praktiken och hur fungerar det idag? Finns det redan en dialog om implementeringen av reglerna?

Extern informationsgivning

Hur ser dagens externa informationsgivning beträffande kapitaltäckningen ut?

Hur kommer er informationsgivning att förändras?

Hur ofta kommer information att delges marknaden och hur ofta sker det idag?

Vilken vikt tror ni att en utförlig informationsgivning till marknaden om ert risktagande kommer att ha för priset på er upplåning?

Allmänna frågor

Ser ni några brister i de nya kapitaltäckningsreglerna?

Anser ni de nuvarande och kommande implementeringskostnaderna vara proportionerliga med de positiva effekter som kan tänkas uppstå till följd av de nya reglerna?

Tror ni att de riskmodeller som nu kommer att gälla hade hindrat/begränsat den finansiella kris som inträffade i början av 90-talet?

Vad har ni för tankar angående kommande utvecklingslinjer för kapitaltäckningsregler? Vad händer efter Basel II?

Något att tillägga?